

FÖRSTAINSTANSRÄTTENS DOM
(tredje avdelningen i utökad sammansättning)
den 14 maj 1998 *

I mål T-347/94,

Mayr-Melnhof Kartongesellschaft mbH, bolag bildat enligt österrikisk rätt, Wien, inledningsvis företrätt av advokaterna Otfried Lieberknecht, Burkhard Richter, Klaus Benner, Düsseldorf, och advokaten Michel Waelbroeck, Bryssel, därefter av advokaterna Michel Waelbroeck och Denis Waelbroeck, Bryssel, delgivningsadress: advokatbyrån Alex Bonn, 7, Val Sainte-Croix, Luxemburg,

sökande,

mot

Europeiska gemenskapernas kommission, företräd av Bernd Langeheine och Richard Lyal, rättstjänsten, båda i egenskap av ombud, biträdta av advokaten Dirk Schroeder, Köln, delgivningsadress: rättstjänsten, Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg, Luxemburg,

svarande,

* Rättegångspråk: tyska.

angående en talan om ogiltigförklaring av kommissionens beslut 94/601/EG av den 13 juli 1994 om ett förfarande för tillämpning av artikel 85 i EG-fördraget, IV/C/33.833 — kartong (EGT L 243, s. 1),

meddelar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN
(tredje avdelningen i utökad sammansättning)

sammansatt av ordföranden B. Vesterdorf samt domarna C. P. Briët, P. Lindh, A. Potocki och J. D. Cooke,

justitiesekreterare: byrådirektören J. Palacio González,

med hänsyn till det skriftliga förfarandet och efter det muntliga förfarandet som ägde rum mellan den 25 juni och den 8 juli 1997,

följande

Dom

Bakgrund

- 1 Föreliggande mål gäller kommissionens beslut 94/601/EG av den 13 juli 1994 om ett förfarande för tillämpning av artikel 85 i EG-fördraget, IV/C/33.833 — kartong (EGT L 243, s. 1), ändrat före offentliggörandet genom kommissionens beslut av

den 26 juli 1994 (C(94) 2135 slutlig, nedan kallat beslutet). Genom beslutet bötfälldes 19 tillverkare och leverantörer av kartong inom gemenskapen för att ha överträtt artikel 85.1 i fördraget.

- 2 Den produkt som beslutet gällde är kartong. I beslutet nämns tre slags kartongkvaliteter, "GC", "GD" och "SBS".
- 3 Kartongkvaliteten GD (nedan kallad GD-kartong) är en kartong med grå insida (returfiber) som normalt används till förpackningar för andra varor än livsmedel.
- 4 Kartongkvaliteten GC (nedan kallad GC-kartong) är en kartong med vitt ytskikt som normalt används till livsmedelsförpackningar. GC-kartongen är av högre kvalitet än GD-kartongen. Under den period som beslutet gäller fanns det allmänt en prisskillnad mellan dessa två produkter på omkring 30 procent. I mindre utsträckning används GC-kartong av högre kvalitet även för grafiska ändamål.
- 5 SBS är en förkortning för helt vit kartong (nedan kallad SBS-kartong). Priset för denna kartongkvalitet ligger omkring 20 procent högre än priset för GC-kartong. Denna kartong används till förpackningar för livsmedel, kosmetika, läkemedel och cigaretter men är i huvudsak ämnad för grafiska ändamål.
- 6 Genom skrivelse av den 22 november 1990 inkom British Printing Industries Federation, en branschorganisation som företräder majoriteten av tillverkarna av tryckta förpackningar i Förenade kungariket (nedan kallad BPIF), med ett infor-

mellt klagomål till kommissionen. BPIF gjorde gällande att de kartongtillverkare som levererade till Förenade kungariket hade företagit ett antal samtidiga och enhetliga prishöjningar och begärde att kommissionen skulle undersöka om det eventuellt förelåg en överträdelse av gemenskapens konkurrensregler. För att försäkra sig om att detta initiativ offentliggjordes publicerade BPIF ett pressmeddelande. Innehållet i detta meddelande återgavs i branschtidningar under december 1990.

- 7 Den 12 december 1990 inkom även Fédération française du cartonnage med ett informellt klagomål till kommissionen, i vilket den redogjorde för sin uppfattning om den franska kartongmarknaden i ordalag som liknade dem BPIF använt i sitt klagomål.
- 8 Den 23 och 24 april 1991 genomförde kommissionens tjänstemän i enlighet med artikel 14.3 i rådets förordning nr 17 av den 6 februari 1962, Första förordningen om tillämpning av fördragets artiklar 85 och 86 (EGT 13, 1962, s. 204, svensk specialutgåva, område 8, volym 1, s. 8, nedan kallad förordning nr 17) utan förvarning samtidiga undersökningar vid ett flertal företag och branschorganisationer inom kartongbranschen.
- 9 Efter dessa undersökningar begärde kommissionen med stöd av artikel 11 i förordning nr 17 upplysningar och handlingar av samtliga mottagare av beslutet.
- 10 De uppgifter som framkom av dessa undersökningar och av begäran om upplysningar och handlingar föranledde kommissionen att dra den slutsatsen att de berörda företagen från halvårsskiftet 1986 till april 1991 (i flertalet fall) hade deltagit i åtminstone en överträdelse av artikel 85.1 fördraget.

- 11 Kommissionen beslutade följaktligen att inleda ett förfarande för tillämpning av sistnämnda bestämmelse. Genom skrivelse av den 21 december 1992 sände kommissionen ett meddelande om anmärkningar till vart och ett av de berörda företagen. Samtliga dessa företag besvarade meddelandet skriftligen. Nio företag begärde att få yttra sig muntligen. Förhöret med dem ägde rum den 7—9 juni 1993.
- 12 Efter det att förfarandet hade avslutats fattade kommissionen beslutet, som innehåller följande bestämmelser:

”Artikel 1

Buchmann GmbH, Cascades SA, Enso-Gutzeit Oy, Europa Carton AG, Finnboard — the Finnish Board Mills Association, Fiskeby Board AB, Gruber & Weber GmbH & Co KG, Kartonfabriek De Eendracht NV (som är verksamt under namnet BPB de Eendracht NV), NV Koninklijke KNP BT NV (tidigare Koninklijke Nederlandse Papierfabrieken NV), Laakmann Karton GmbH & Co KG, Mo och Domsjö AB (MoDo), Mayr-Melnhof Gesellschaft mbH, Papeteries de Lancey SA, Rena Kartonfabrik AS, Sarrió SpA, SCA Holding Ltd (tidigare Reed Paper & Board (UK) Ltd), Stora Kopparbergs Bergslags AB, Enso Española SA (tidigare Tampella Española SA) och Moritz J. Weig GmbH & Co KG har överträtt artikel 85.1 i fördraget genom att delta,

- vad beträffar Buchmann och Rena från omkring mars 1988 till i vart fall slutet av år 1990,
- vad beträffar Enso Española i vart fall från mars 1988 till i vart fall slutet av april 1991,
- vad beträffar Gruber & Weber från i vart fall år 1988 till slutet av år 1990,

— vad beträffar övriga fall från halvårsskiftet 1986 till i vart fall april år 1991,

i ett avtal och ett samordnat förfarande som inleddes vid halvårsskiftet 1986 och som innebar att kartongleverantörer inom Europeiska gemenskapen

- samlades regelbundet till hemliga och institutionaliserade möten i syfte att diskutera och enas om en gemensam konkurrensbegränsande branschplan,
- enades om regelbundna prishöjningar för varje produktkvalitet i de olika nationella valutorna,
- planlade och genomförde samtidiga och enhetliga prishöjningar inom hela Europeiska gemenskapen,
- enades om att bibehålla de största tillverkarnas marknadsandelar på konstanta nivåer, men med möjlighet till vissa ändringar,
- allt oftare från och med början av år 1990 vidtog samordnade åtgärder för att kontrollera tillförseln till den gemensamma marknaden i syfte att säkerställa genomförandet av de nämnda samordnade prishöjningarna,
- utbytte information om leveranser, priser, driftstopp, orderstock och kapacitetsutnyttjandegrad för att främja ovannämnda åtgärder.

...

Artikel 3

Nedanstående företag åläggs följande böter för de överträdelser som har konstaterats i artikel 1:

...

xi) Mayr-Melnhof Karton Gesellschaft mbH, böter på 21 000 000 ecu,

...”

- 13 Enligt beslutet begicks överträdelsen inom ramen för ett organ kallat "Product Group Paperboard" (nedan kallat PG Paperboard) som var sammansatt av ett flertal grupper eller kommittéer.
- 14 Vid halvårsskiftet 1986 tillfördes "Presidents Working Group" (nedan kallad PWG) till detta organ, i vilken företrädare på hög nivå från de största kartongleverantörerna i gemenskapen (omkring åtta företag) ingick.
- 15 PWG:s verksamhet bestod bland annat i diskussioner om och samordning av marknader, marknadsandelar, priser och kapacitet. I synnerhet fattades allmänna beslut om tidsplan för och nivån på de prishöjningar som tillverkarna skulle genomföra.

- 16 PWG rapporterade till "President Conference" (nedan kallad PC), i vilken nästan samtliga verkställande direktörer för de berörda företagen (mer eller mindre regelbundet) deltog. PC sammanträdde två gånger per år under den aktuella perioden.
- 17 Vid slutet av år 1987 bildades "Joint Marketing Committee" (nedan kallad JMC). Dess huvudsakliga uppgift var dels att besluta om och, i förekommande fall, hur prishöjningar skulle kunna genomföras, dels att ange hur de prisinitiativ som tagits av PWG skulle kunna genomföras i varje land och i förhållande till de viktigaste kunderna för att åstadkomma ett system med likvärdiga priser inom Europa.
- 18 Slutligen diskuterade den ekonomiska kommittén (nedan kallad COE) bland annat prisvariationerna på de nationella marknaderna och orderstocken samt rapporterade sina slutsatser till JMC eller, fram till slutet av år 1987, till Marketing Committee som var JMC:s föregångare. COE bestod av försäljningsdirektörer från flertalet av de berörda företagen och sammanträdde vid flera tillfällen varje år.
- 19 Det framgår vidare av beslutet att kommissionen ansåg att PG Paperboards verksamhet främjades av ett informationsutbyte som möjliggjordes genom förvaltningsbolaget Fides med säte i Zürich (Schweiz). Enligt beslutet lämnade flertalet av medlemmarna av PG Paperboard regelbundna rapporter till Fides om order, produktion, försäljning och kapacitetsutnyttjande. Dessa rapporter bearbetades inom ramen för Fides-systemet, och de sammanställda uppgifterna översändes till deltagarna.
- 20 Sökanden Mayr-Melnhof Kartongesellschaft mbH (nedan kallad Mayr-Melnhof) deltog enligt beslutet i möten inom fyra av PG Paperboards organ, nämligen PWG, PC, JMC och COE.

- 21 Under hela den period som avses i beslutet var förvaltnings- och försäljningsverksamheten i Mayr-Melnhof och FS-Karton, kartongproducent i Tyskland som Mayr-Melnhof förvärvade år 1984, helt integrerade. Mayr-Melnhof ansågs därför vara ansvarig för att FS-Karton deltog i överenskommelsen (punkt 150 i övervägandena i beslutet).
- 22 Mayr-Melnhof ansågs även vara ansvarig för hela den period som dotterbolaget Deisswil deltog i överträdelsen. Mayr-Melnhof äger 66 procent av detta bolag som är etablerat i Schweiz (samma punkt i övervägandena). Mayr-Melnhof ansågs slutligen vara ansvarig för att Mayr-Melnhof Eerbeek BV (nedan kallat Eerbeek) deltog i överträdelsen. Detta bolag är etablerat i Nederländerna och förvärvades av Mayr-Melnhof i september 1990. Mayr-Melnhof ansågs vara ansvarig för Eerbeeks agerande från och med den 1 januari 1990, vilken var det datum förvärvet började gälla.

Förfarande

- 23 Sökanden har väckt föreliggande talan genom ansökan som inkom till förstainstansrättens kansli den 18 oktober 1994.
- 24 Sexton av de andra arton företag som anses ansvariga för överträdelsen har också väckt talan mot beslutet (mål T-295/94, T-301/94, T-304/94, T-308/94, T-309/94, T-310/94, T-311/94, T-317/94, T-319/94, T-327/94, T-334/94, T-337/94, T-338/94, T-348/94, T-352/94 et T-354/94).
- 25 Sökanden i mål T-301/94, Laakmann Karton GmbH, återkallade sin talan genom skrivelse som inkom till förstainstansrättens kansli den 10 juni 1996, och målet avskrevs genom beslut av den 18 juli 1996 i mål T-301/94, Laakmann Karton mot kommissionen (inte publicerat i rättsfallssamlingen).

- 26 Fyra finska företag, som är medlemmar av branschorganisationen Finnboard och som i denna egenskap anses solidariskt ansvariga för betalningen av de böter som ålagts Finnboard, har också väckt talan mot beslutet (förenade målen T-339/94, T-340/94, T-341/94 och T-342/94).
- 27 Slutligen väcktes talan av sammanslutningen CEPI-Cartonboard, till vilken beslutet inte var riktat, som återkallade sin talan genom skrivelse som inkom till förstainstansrättens kansli den 8 januari 1997, och målet avskrevs genom beslut av den 6 mars 1997 i mål T-312/94, CEPI-Cartonboard mot kommissionen (inte publicerat i rättsfallssamlingen).
- 28 Förstainstansrätten kallade parterna i en skrivelse av den 5 februari 1997 till ett informellt möte, bland annat för att höra deras uppfattning om en eventuell förening av målen T-295/94, T-304/94, T-308/94, T-309/94, T-310/94, T-311/94, T-317/94, T-319/94, T-327/94, T-334/94, T-337/94, T-338/94, T-347/94, T-348/94, T-352/94 och T-354/94 vad gäller det muntliga förfarandet. Vid detta möte, som ägde rum den 29 april 1997, godtog parterna en sådan förening.
- 29 Ordföranden för förstainstansrättens tredje avdelning i utökad sammansättning beslutade den 4 juni 1997 att förena de ovannämnda målen vad gäller det muntliga förfarandet på grund av sambandet dem emellan i enlighet med artikel 50 i rättegångsreglerna och biföll den begäran om konfidentiell behandling som sökanden inkommit med i mål T-334/94.
- 30 Genom beslut av den 20 juni 1997 bifölles en begäran från sökanden i målet T-337/94 om konfidentiell behandling av en handling som inlämnats som svar på en skriftlig fråga från förstainstansrätten.

- 31 Förstainstansrätten (tredje avdelningen i utökad sammansättning) beslutade på grundval av referentens rapport att inleda det muntliga förfarandet och vidtog åtgärder för processledning genom att anmoda parterna att besvara vissa skriftliga frågor samt att inkomma med vissa handlingar. Parterna rättade sig efter denna anmodan.
- 32 Parterna i målen som nämns i punkt 28 ovan utvecklade sin talan och besvarade förstainstansrättens frågor vid sammanträdet som ägde rum mellan den 25 juni och den 8 juli 1997.

Parternas yrkanden

- 33 Sökanden har yrkat att förstainstansrätten skall

— ogiltigförklara artikel 1 i beslutet,

— ogiltigförklara artikel 2 i beslutet,

— ogiltigförklara artikel 3 i beslutet eller nedsätta det bötesbelopp som fastställs i denna bestämmelse,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

34 Kommissionen har yrkat att förstainstansrätten skall

— ogilla talan,

— förplikta sökanden att ersätta rättegångskostnaderna.

Yrkandet om ogiltigförklaring av artikel 1 i beslutet

A — *Huruvida väsentliga formföreskrifter har åsidosatts*

Huruvida artikel 190 i fördraget har åsidosatts

Parternas argument

35 Sökanden har påpekat att motiveringsskyldigheten har till syfte att skydda enskilda och göra det möjligt för gemenskapsdomstolarna att utöva sin kontroll (domstolens dom av den 20 mars 1959 i mål 18/57, Nold mot Höga myndigheten, REG 1959, s. 89). Kommissionen är särskilt skyldig att nämna de faktiska och rättsliga omständigheter som medförde att den fattade och som utgör den rättsliga grunden för den vidtagna åtgärden.

36 Vidare kan kommissionen inte underlåta att bemöta de argument, framförda av beslutets mottagare, som kommissionen bedömer vara ogrundade (förstainstansrättens dom av den 10 mars 1992 i mål T-15/89, Chemie Linz mot kommissionen, REG 1992, s. II-1275, punkt 328). I förevarande fall har kommissionen åsidosatt denna skyldighet, eftersom den underlät att bemöta flera av sökandens huvudargument.

- 37 Kommissionen har i huvudsak inte beaktat sökandens argument att de påstådda avtalen eller samordnade förfarandena inte påverkade marknaden i märkbar omfattning. Detta argument baserade sig på en detaljerad studie, den så kallade London Economics-rapporten (nedan kallad LE-rapporten). Slutsatserna i denna rapport bemöts inte på något sätt i beslutet (punkt 115 i övervägandena).
- 38 Vidare har kommissionen underlåtit att undersöka marknadens särdrag vilka sökanden redogjorde för både i sitt svar på meddelandet om anmärkningar och vid kommissionens förhör. De regelbundna taxehöjningarna som är brukliga inom denna sektor anses i beslutet bara utgöra en faktisk omständighet som bidrog till att bevisa den påstådda överenskommelsens existens (punkt 18—20 i övervägandena). Genom detta tillvägagångssätt har kommissionen i strid med artikel 190 i fördraget underlåtit att ta ställning till sökandens förklaringar.
- 39 Slutligen har kommissionen definierat vinsten på ett felaktigt sätt.
- 40 Svaranden har betonat att ett beslut är tillräckligt motiverat när det innehåller de faktiska och rättsliga omständigheter som utgör den rättsliga grunden för den vidtagna åtgärden samt de överväganden som medförde att den fattade sitt beslut (förstainstansrättens dom av den 24 oktober 1991 i mål T-3/89, Atochem mot kommissionen, REG 1991, s. II-1177, punkt 222). Dessa krav är helt och hållet uppfyllda i förevarande fall.
- 41 Kommissionen har påstått att den inte bara har tagit ställning till LE-rapporten i punkt 115 i övervägandena i beslutet, utan även i punkterna 16, 21 och 101 i övervägandena. Beslutet innehåller även en detaljerad beskrivning av kartongmarknaden (punkt 6—21 i övervägandena). I synnerhet har kommissionen undersökt både behovet av investeringar på marknaden (punkt 13 i övervägandena) och bruket inom sektorn att samtidigt höja priserna vid vissa tillfällen under året (punkt 18 i övervägandena).

Förstainstansrättens bedömning

- 42 Enligt fast rättspraxis har skyldigheten att motivera ett individuellt beslut till syfte att göra det möjligt för gemenskapsdomstolarna att pröva beslutets lagenlighet och att ge den berörde de upplysningar som är nödvändiga för att denne skall kunna bedöma om beslutet är välgrundat eller om det eventuellt är behäftat med ett sådant fel att det är möjligt att ifrågasätta dess giltighet, med det tillägget att omfattningen av denna skyldighet beror på rättsaktens art och det sammanhang i vilket den har antagits (se bland annat förstainstansrättens dom av den 11 december 1996 i mål T-49/95, Van Megen Sports mot kommissionen, REG 1996, s. II-1799, punkt 51). Kommissionen är enligt artikel 190 i fördraget skyldig att nämna de faktiska och rättsliga omständigheter som utgör den rättsliga grunden för beslutet samt de överväganden som fått kommissionen att fatta sitt beslut. Däremot behöver inte kommissionen behandla samtliga faktiska och rättsliga frågor som har åberopats under det administrativa förfarandet (se bland annat domstolens dom av den 29 oktober 1980 i de förenade målen 209/78—215/78 och 218/78, Van Landewyck m. fl. mot kommissionen, REG 1980, s. 3125, punkt 66, svensk specialutgåva, häfte 5).
- 43 I förevarande fall innehåller beslutet en detaljerad redogörelse för varför kommissionen inte ansåg att det fanns skäl att godta vissa företags argument, bland annat sökandens, om att den fastslagna överträdelsen inte hade någon inverkan på marknaden (se särskilt punkterna 101, 102 och 115 i övervägandena i beslutet). Vidare har marknaden alla särdrag som sökanden har hänvisat till beaktats i beslutet (se bland annat punkterna 13 och 18 i övervägandena).
- 44 Eftersom sökandens argument att kommissionens inte har gjort en korrekt bedömning av vilken vinst producenterna inom denna sektor gjorde (se ovan punkt 39) avser frågan om beslutet är välgrundat, saknar detta argument relevans i detta sammanhang.
- 45 Talan kan således inte bifallas på denna grund.

Huruvida gemenskapsrättens beviskrav har åsidosatts

- 46 Sökanden har gjort gällande att kommissionen har åsidosatt gemenskapsrättens beviskrav, eftersom kommissionen enbart har stött sig på antaganden och gissningar samt på inbillade empiriska teorier. Kommissionen har i synnerhet överskattat bevisvärdet av Storas förklaringar i och med att detta företag, enligt kommissionens egna påståenden, bar huvudansvaret för de påstådda överträdelserna (punkt 46 i övervägandena i beslutet).
- 47 Sökanden har i själva verket genom detta påstående bestritt kommissionens bevisprövning i beslutet. Eftersom detta argument avser frågan huruvida beslutet är välgrundat, kan talan inte bifallas på denna grund.

*B — Huruvida materiella rättsregler har åsidosatts**Huruvida det förelåg prisavtal*

Parternas argument

- 48 Sökanden har inledningsvis redogjort för vissa av kartongmarknadens särdrag som är viktiga att känna till för att förstå hur transaktionstaxor och transaktionspriser sätts. För att kunna övervältra eventuella prishöjningar på kartong på kunderna, har bearbetningsföretagen alltid krävt att kartongproducenterna fastställer priserna varje kvartal och att producenterna skall meddela bearbetningsföretagen minst två månader i förväg när de har för avsikt att höja priserna. Bearbetningsföretagen har krävt att eventuella prishöjningar på kartong skulle vara på minst 5 procent.

- 49 Mötena mellan kartongproducenterna hade följaktligen inte den betydelse som kommissionen ansåg. Producenternas uppfattning om storleken på varje prishöjning berodde på de kostnadsökningar som drabbat samtliga producenter i ungefär samma utsträckning. Samtliga prishöjningar var absolut nödvändiga på grund av ökade produktionskostnader.
- 50 Vidare var producenterna inte tvungna att följa en enskild producers beslut att höja priserna med ett visst belopp. Det är emellertid vanligt på en sådan typ av marknad med mer eller mindre homogena massproducerade varor att försäljningen sker enligt enhetliga taxor, vilket innebär att den verkliga konkurrensen sker i de enskilda förhandlingarna med kunderna.
- 51 Insyn i prisinitiativen tillförsäkrades genom marknaden, eftersom producenterna, så snart skrivelserna om tillkännagivande av prishöjningarna hade skickats iväg, kunde få kännedom om andra producers initiativ under den föregående tidsfrist som bearbetningsföretagen begärt, samt om köparnas reaktioner innan de själva fattade beslut om att ansluta sig till prisinitiativet eller inte. Sökanden har tillagt att kommissionen inte har gjort gällande att det förelåg konkurrensbegränsningar som påverkade de enskilda prisförhandlingarna med köparna.
- 52 Kommissionen beaktade inte den omständigheten att efterfrågan på kartong helt och hållet beror på efterfrågan på varor som skall förpackas. Följaktligen kunde en viss producent inte ens vara säker på att vinna marknadsandelar genom att sänka priserna, eftersom bearbetningsföretagen ofta hade anpassat sig till kartongkvaliteten från deras vanliga leverantör och eftersom de kunde förmå denne att också sänka sina priser utan större svårigheter.
- 53 Slutligen har kommissionen inte i vederbörlig ordning beaktat att det fanns ett stort investeringsbehov inom kartongsektorn.

- 54 Enligt sökanden framgår det av rättspraxis att det endast är fråga om avtal i den mening som avses i artikel 85 i fördraget då de aktuella företagen har gett uttryck för sin gemensamma vilja att agera på marknaden på ett bestämt sätt (domen i ovannämnda målet *Chemie Linz mot kommissionen*, punkt 301). För att ett avtal i denna bemärkelse följaktligen skall föreligga måste det i sig föreligga en skyldighet som består i att avtalsparterna har en verklig vilja att förbinda sig. Denna skyldighet behöver dock inte vara juridiskt bindande. För att avtal skall föreligga krävs åtminstone att avtalsparterna accepterar en moralisk skyldighet att agera enhetligt på det sätt som överenskommits. Kommissionen har dock i beslutet inte ens påstått att företagen faktiskt åtog sig att agera på ett visst sätt i syfte att begränsa konkurrensen.
- 55 Sökanden har medgett att den deltog i ett informationsutbyte om planerade taxehöjningar och att detta informationsutbyte kan anses utgöra ett samordnat förfarande som begränsar konkurrensen. Emellertid har kommissionen inte med hjälp av den bevisning som anges i punkt 74 och följande punkter i övervägandena i beslutet visat att det förelåg avtal. I synnerhet innehåller Storas andra förklaring (bilaga 39 till meddelandet om anmärkningar), på vilket kommissionen stödde sig, inga uppgifter som talar för att det förelåg sådana avtal. För övrigt har Storas förklaringar inget bevisvärde.
- 56 Vidare utgör det faktum att producenterna höjde priserna ungefär lika mycket och vid nästan samma tillfälle inte bevis för att det förelåg tvingande prisavtal. Dessa uppgifter återspeglar bara den aktuella marknadens särdrag.
- 57 Sökanden har slutligen bestritt att det föreligger kausalitet mellan diskussionerna om att höja taxorna och de höjningar av transaktionspriserna som observerades på marknaden. Sökanden har därför bestritt att de verkliga prishöjningarna kan anses utgöra bevis för att det förelåg prisavtal.

- 58 Kommissionen har gjort gällande att det framgår av rättspraxis att det är fråga om avtal i den mening som avses i artikel 85 i fördraget så snart de aktuella företagen har gett uttryck för sin gemensamma vilja att agera på marknaden på ett bestämt sätt (se förstainstansrättens dom av den 17 december 1991 i mål T-7/89, Hercules Chemicals mot kommissionen, REG 1991, s. II-1711, punkt 256; svensk specialutgåva, häfte 11).
- 59 Kommissionen har betonat att den i punkt 72—90 i övervägandena i beslutet redogör i detalj för bevisningen om den aktuella överträdelsens natur. Enligt denna bevisning kom kartongtillverkarna, inom ramen för PWG, i förväg överens om hur mycket priserna skulle höjas varje gång och kom överens om vem av dem som först skulle tillkännage var och en av dessa höjningar, när de skulle tillkännages och när de övriga tillverkarna skulle följa efter genom att skicka ut egna skrivelser om tillkännagivande av prishöjningarna (punkt 73 i övervägandena i beslutet).
- 60 Under dessa omständigheter innebär inte sökandens argument att de regelbundet återkommande tillkännagivandena om prishöjningarna och arten av dem förklaras av kundernas önskemål att det inte föreligger ett avtal. Sökandens argument om insyn på marknaden till följd av tillkännagivandena om prishöjningarna och till följd av marknadens särdrag är inte heller relevant, eftersom det har fastslagits att företagen i förväg avtalade om att höja priserna.
- 61 Kommissionen har även gjort gällande att prissamverkan utgjorde en del av en global plan. När det är fråga om ett sådant invecklat avtalssystem skall de olika åtgärderna bedömas i ett sammanhang med utgångspunkt i överenskommelsens övergripande syfte (punkt 128 i övervägandena i beslutet). Med beaktande av de alltmer konkretiserade avtalen, av den gemensamma planeringen och det gemensamma genomförandet av prisinitiativ och av avtalet om marknadsandelar och volymkontroll, har kommissionen vidhållit sina påståenden i punkt 131—132 i övervägandena om att överträdelsen skall anses utgöra ett samordnat förfarande från och med mitten av år 1986 och att överträdelsen från och med slutet av år 1987 på alla sätt framstår som ett verkligt avtal i den mening som avses i artikel 85 i fördraget.

- 62 Kommissionen har slutligen gjort gällande att prishöjningarna inverkade på de faktiskt tillämpade priserna.

Förstainstansrättens bedömning

- 63 Sökanden har medgett att den deltog i en samordning av de planerade prishöjningarna.
- 64 Enligt beslutet fastställde de företag som nämns i artikel 1 "genom avtal regelbundna prishöjningar som skulle genomföras på varje nationell marknad" (punkt 130 andra stycket tredje strecksatsen i övervägandena). Som kommissionen har påpekat (se ovan punkt 61) gjorde kommissionen bedömningen att avtalet existerade från och med slutet av år 1987.
- 65 Det framgår av fast rättspraxis att det är fråga om avtal i den mening som avses i artikel 85.1 i fördraget så snart de aktuella företagen har gett uttryck för sin gemensamma vilja att agera på marknaden på ett bestämt sätt (se domstolens dom av den 15 juli 1970 i mål 41/69, ACF Chemiefarma mot kommissionen, REG 1970, s. 661, punkt 112, svensk specialutgåva häfte 1, domen i ovannämnda målet Van Landewyck m. fl mot kommissionen, punkt 86, och domen i ovannämnda målet Hercules Chemicals mot kommissionen, punkt 256). Under dessa omständigheter är det i motsats till vad sökanden har påstått irrelevant huruvida de aktuella företagen ansåg sig vara tvungna — juridiskt, faktiskt eller moraliskt — att agera på avtalat sätt.
- 66 Det skall således undersökas om kommissionen har bevisat att beslutets mottagare hade gett uttryck för sin gemensamma vilja att vid prissättningen agera på marknaden på ett bestämt sätt.

67 Vad beträffar prisinitiativen förklarade Stora bland annat följande (bilaga 39 till meddelandet om anmärkningar, punkterna 27, 28 och 30):

”... år 1987 rådde i princip jämvikt mellan produktionskapacitet och konsumtion. Under detta år var produktionskapaciteten 5 procent högre än konsumtionen. Tack vare denna skillnad (som var mycket mindre än vad industrin hade uppnått fram till dess) gavs PWG möjlighet att nå fram till ett avtal om prishöjningar från och med år 1987 med nästan total visshet om att dessa höjningar skulle genomföras med framgång. När denna möjlighet gavs var tillverkarna angelägna om att kompensera de föregående årens förluster.

PWG ansåg det vara lämpligt att genomföra en första höjning med 10 procent år 1988. Detta medförde till exempel att priserna ökade med 50 FF för 100 kilo av GC-kvalitet och med 35 FF för 100 kilo av GD-kvalitet på den franska marknaden. Liknande höjningar genomfördes i andra länder. Sedan godtogs höjningarna enligt liknande taxor i absoluta tal, vilket följaktligen minskade andelen av höjningen.

...

PWG diskuterade och enades om vilken tillverkare som först skulle gå ut med en prishöjning och vid vilka tidpunkter de andra stora tillverkarna skulle tillkännage sina höjningar. Det var inte samma ordningsföljd vid varje tillfälle.”

68 Stora tillade (punkterna 13 och 14 i bilaga 39 till meddelandet om anmärkningar):

”... JWC hade bland annat till syfte att fastställa jämförbara taxor för vissa stor-kunder och att för varje land fastställa hur PWG:s prisbeslut i fråga om GC-kvalitet och GD-kvalitet skulle genomföras.

JMC diskuterade marknad för marknad hur PWG:s prisbeslut skulle genomföras i detalj och redovisade resultatet för den sistnämnda”.

- 69 Enligt Stora uttryckte följaktligen de företag som träffades inom ramen för PWG och JMC sin gemensamma vilja att genomföra identiska och samtidiga prishöjningar på de olika nationella marknaderna.
- 70 Storas förklaringar stöds på denna punkt av ett flertal bevishandlingar som kommissionen hänvisar till i punkt 74 och följande punkter i övervägandena i beslutet.
- 71 Det är i detta hänseende tillräckligt att hänvisa till de tre prislistor som nämns i punkterna 79, 80 och 83 i övervägandena i beslutet. Dessa listor, som kommissionen erhöll av Rena (bilaga 110 och 111 till meddelandet om anmärkningar) och av Finnboard (UK) Ltd, innehåller för flera typer av kartonger och för flera medlemsstater exakta uppgifter om när och med hur mycket de aktuella företagen höjde priserna i april 1989, i september/oktober 1989 och i april 1990. Uppgifterna i de tre prislistorna överensstämmer, i fråga om storleken på dessa prishöjningar och datum för deras genomförande, med det sätt på vilket det konstaterats att de aktuella företagen verkligen agerade på marknaden (se tabellerna D, E och F fogade till beslutet).

- 72 Vidare erhöill kommissionen anteckningar från Rena avseende JMC:s möte den 6 september 1990 (bilaga 118 till meddelandet om anmärkningar). I dessa anges bland annat följande:

”En prishöjning kommer att meddelas *nästa vecka för september*.

Frankrike	40 FF
Nederländerna	14 HFL
Tyskland	12 DM
Italien	80 LIT
Belgien	2,50 BFR
Schweiz	9 FS
Förenade kungariket	40 UKL
Irland	45 IRL

Samtliga kvaliteter kommer att omfattas av samma höjning, GD, UD, GT, GC m. fl.

En enda prishöjning per år.
För leveranser från och med den 7 januari.
Senast den 31 januari.
Skrivelse av den 14 september om prishöjning (Mayr-Melnhof).
Den 19 september, Feldmühle sänder sin skrivelse.
Cascades före slutet av september.
Samtliga skall ha sänt sina skrivelser före den 8 oktober.”

- 73 Sökanden har varken bestritt att ovannämnda tre prislistor avser prissamverkan eller att bilaga 118 till meddelandet om anmärkningar avser JMC:s möte den 6 september 1990.

- 74 Utan att det är nödvändigt pröva den övriga bevisningen anser förstainstansrätten följaktligen det vara bevisat att de företag som deltog i PWG:s och JMC:s möten gav uttryck för sin gemensamma vilja att genomföra enhetliga och samtidigt pris-höjningar. Kommissionen har således rätteligen kunnat klassificera sökandens och andra kartongproducenters samförstånd i prisfrågor från och med slutet av år 1987 som ett avtal.
- 75 Under dessa omständigheter är sökandens argument om kartongmarknadens påstådda särdrag och avsaknaden av kausalitet mellan taxehöjningarna och höjningarna av transaktionspriserna utan relevans. Även om sökandens faktiska påståenden i detta avseende vore riktiga, inverkar nämligen inte dessa omständigheter på bedömningen att den överträdelse som sökanden gjorde sig skyldig till i fråga om priser från och med slutet av år 1987 skall klassificeras som ett avtal.
- 76 Talan kan således inte bifallas på denna grund.

Huruvida det fanns ett avtal eller samordnat förfarande om den påstådda politiken inriktad på "pris framför kvantitet"

Parternas argument

- 77 Sökandens argument kan delas in i tre kategorier.

- 78 För det första har sökanden gjort gällande att det inte fanns något avtal eller samordnat förfarande om att bibehålla marknadsandelarna på en fast nivå.
- 79 Sökanden har gjort gällande att kommissionens påståenden om den påstådda samordning som syftade till att "frysa" de stora kartongproducenternas marknadsandelar enbart grundas på Storas förklaringar och på den konfidentiella skrivelsen av den 28 december 1988 som hittats hos FS-Karton (bilaga 73 till meddelandet om anmärkningar). Dessa handlingar innehåller dock inga uppgifter som styrker att det existerade ett avtal eller ett samordnat förfarande som hade till syfte att "frysa" marknadsandelarna.
- 80 Bilaga 73 till meddelandet om anmärkningar är bara en rapport över den allmänna situationen som upprättats av försäljningschefen vid FS-Karton och som hade till syfte att förklara för koncernledningen varför FS-Kartons omsättning hade stagnerat. Det framgår av denna skrivelse att försäljningschefen hade ifrågasatt koncernens nya försäljningspolitik som bestod i att dotterbolagen skulle tvingas tillämpa en strikt prispolitik, även om försäljningsvolymen skulle minska till följd av detta. Det framgår av skrivelsen att koncernledningen hade fattat ett sådant beslut och att den gett FS-kartons försäljningschef i uppdrag att följa beslutet. Den sistnämnde kände för övrigt inte närmare till vad som hade diskuterats inom PG Paperboard.
- 81 Vad beträffar Storas förklaringar har det inte framkommit några uppgifter som visar att det förelåg ett grundavtal om en politik inriktad på "pris framför kvantitet". Storas andra förklaring avsåg endast "discussions" om marknadsandelar (bilaga 39 till meddelandet om anmärkningar, s. 4 och 11). Vidare hänvisas i Storas tredje förklaring (bilaga 43 till meddelandet om anmärkningar) till "discussions" och till "understandings" (s. 1 och 2). Vidare var det inte fråga om ett grundavtal utan om flera oberoende avtal som baserade sig på föregående års siffror. Dt finns för övrigt inga uppgifter om dessa avtal i några andra handlingar. Stora använde sig inte av begreppet "avtal" i den mening som avses i artikel 85 i fördraget (se ovan punkt 54 och följande punkter), eftersom Stora uppgav att de "avtal" som ingicks

av producenterna inte var bindande och de följdes bara om avtalen uppfyllde deras egna intressen (bilaga 39 till meddelandet om anmärkningar, s. 4, och punkt 59 i övervägandena i beslutet).

- 82 Vidare kan trovärdigheten av Storas förklaringar ifrågasättas i och med att detta företag samarbetade med kommissionen i syfte att bötesbeloppets storlek skulle reduceras som motprestation.
- 83 Slutligen var avsikten med de handskrivna anteckningarna av den 11 januari 1990 som hittades hos FS-Kartons försäljningsdirektör (bilaga 113 till meddelandet om anmärkningar, punkt 84—86 i övervägandena i beslutet) förbereda en intern rapport avsedd för ledningen för Mayr-Melnhof. Upplysningarna i dessa anteckningar är grundade på direktörens egna antaganden och på information som erhållits vid diskussioner med kollegor och kunder. Påståendena i dessa stöds inte av de övriga dokument som kommissionen har hänvisat till.
- 84 För det andra har sökanden hänvisat till utvecklingen av sina marknadsandelar. Sökanden har i detta hänseende påstått att det framgår av FS-Kartons kapacitetsökning med 200 000 ton/år år 1990 att avsikten var att öka dess marknadsandelar inom det område där den i huvudsak avsatte sina produkter, det vill säga gemenskapsmarknaden. Det faktum att sökanden exporterade till marknader utanför gemenskapen hade ingenting att göra med en effektiv kontroll av utbudet utan överensstämmelse med de grundläggande reglerna för ett beteende i enlighet med förutsättningarna på marknaden. Den politik inriktad på "pris framför kvantitet" som den hade fört grundade sig på ett självständigt beslut i syfte att inte åstadkomma ett allmänt prisras på gemenskapsmarknaden.
- 85 Vidare utvecklades även andra producenters marknadsandelar, däribland sökandens. Sökanden har bestritt kommissionens bedömning att de varierade marknadsandelarna berodde på att marknadsandelarna inte var statiska utan föremål för

regelbundna justeringar och omförhandlingar och att diskussionerna om marknadsandelarna varje år utgick från en ny utgångspunkt. Det finns varken någon bevisning för dessa påståenden eller kommissionens påstående att de producenter som ökade sina marknadsandelar blev tillrättavisade.

- 86 För det tredje har sökanden utvecklat en argumentering om driftstopp och om utvecklingen av produktionsvolymen.
- 87 Inledningsvis har kommissionen inte i tillräcklig utsträckning beaktat det faktum att den europeiska kartongmarknaden är köparens marknad. Sökanden har i detta sammanhang hänvisat till vad som är kännetecknande för relationerna mellan producenterna och deras kunder.
- 88 Vidare har sökanden påstått att kommissionen inte har framfört någon som helst bevisning till stöd för att det förekom uppgörelser om driftstopp mellan de stora tillverkarna. Dessa påståenden grundar sig endast på några vaga insinuationer i Storas andra förklaring. Vidare har kommissionen aldrig bemött sökandens påstående att den alltid har använt sig av sin maximala produktionskapacitet trots att detta påstående stöds av en tabell över sökandens kapacitetsutnyttjande som är fogad till ansökan. Vid de tillfällen då maskinerna i Mayr-Melnhofs fabriker verkligen stoppades under år 1990, berodde detta på att nya maskiner skulle installeras, på underhållsarbeten, tester och bearbetningsarbeten.
- 89 Som svar på sökandens argumentering har kommissionen i huvudsak hänvisat till vad som konstaterats i beslutet om politiken inriktad på "pris framför kvantitet" (punkt 51—60 i övervägandena i beslutet). Kommissionen har även hänvisat till Storas andra förklaring (bilaga 39 till meddelandet om anmärkningar, i synnerhet s. 3, 12, 14 och 15).

- 90 Vad särskilt beträffar "frysningen" av de största tillverkarnas existerande marknadsandelar har kommissionen gjort gällande att det var fråga om en nödvändig del av politiken inriktad på "pris framför kvantitet" som avsåg att kontrollera den kvantitetspolitik som i själva verket fördes av överenskommelsens medlemmar. Att det förelåg en samordning i syfte att "frysa" marknadsandelarna bevisas bland annat av den konfidentiella skrivelse som hittades hos FS-Karton (bilaga 73 till meddelandet om anmärkningar). I övrigt har kommissionen påpekat att det i beslutet anges en rad andra bevisuppgifter som Mayr-Melnhof inte har kommenterat och som helt och hållet stöder uppgifterna i Storas andra förklaring och i FS-Kartons konfidentiella skrivelse (se punkterna 84, 87, 94 och 95 i övervägandena i beslutet samt de handlingar som diskuteras i dessa punkter).
- 91 Vad beträffar Storas förklaringar har kommissionen upprepat att ett samförstånd som syftar till ett framtida beteende på marknaden utgör en överträdelse av artikel 85 i fördraget. Dessa förklaringar stöds i alla huvudsakliga delar av andra handlingar och deras trovärdighet kan inte ifrågasättas. Kommissionen har för övrigt bestritt att den ingick avtal med Stora angående bötesbeloppets storlek och den reduktion som Stora kunde räkna med till följd av sitt samarbete.
- 92 Vad beträffar ökningen av sökandens produktionskapacitet har kommissionen betonat att användningen av kartong ökade med 18,6 procent i Västeuropa mellan åren 1987 och 1990, vilket innebär att en viss kapacitetsökning var nödvändig inom denna sektor för att tillfredsställa den ökade efterfrågan. Denna kapacitetsutveckling, som bland annat berodde på att FS-Karton började använda sig av en ny maskin, medförde dock inte nödvändigtvis att marknadsandelarna ändrades.
- 93 Det finns inga uppgifter som styrker att produktionen till följd av FS-Kartons ökade produktionskapacitet avsattes på gemenskapsmarknaden. Enligt de hand-

lingar som sökanden har tillhandahållit skulle dels sökandens marknadsandelar mellan åren 1986 och 1991 endast ha ökat med 0,6 procent för GD-kvalitet och med 0,3 procent för GC-kvalitet, dels skulle FS-Kartons ökade produktionskapacitet inte ha medfört att dess marknadsandel ökade. Kommissionen har påpekat att sökanden, vilket denna har medgett, exporterade sina produkter till tredje land för att undvika prisfall på gemenskapsmarknaden, vilket helt och hållet motsvarade syftena med politiken inriktad på "pris framför kvantitet".

- 94 Även om sökandens marknadsandelar ökade utgör detta för övrigt ingen ursäkt för sökanden att delta i diskussioner under vilka de största kartongproducenternas marknadsandelar fastställdes varje år (punkt 60 i övervägandena i beslutet).
- 95 Vad slutligen beträffar driftstoppen har kommissionen gjort gällande att det framgår av de dokument som sökanden har inkommit med under domstolsförfarandet att vissa fabrikers kapacitetsutnyttjandegrad minskade väsentligt, bland annat under år 1990, jämfört med de föregående åren, och att även kapacitetsutnyttjandegraden för fabriken i Hirschwang år 1991 minskade väsentligt jämfört med de föregående åren.
- 96 I varje fall saknar det betydelse om sökanden verkligen utnyttjade sin maximala produktionskapacitet. Eftersom det var fråga om ett komplicerat avtalssystem som bland annat avsåg kontroll av utbudet och uppdelning av marknaderna inom gemenskapen och eftersom sökanden hade deltagit i PWG:s möten under vilka den aktuella politiken fastslogs, var sökanden ansvarig för hela den överträdelse som tillverkarna gjorde sig skyldiga till (förstainstansrättens dom av den 10 mars 1992 i mål T-13/89, ICI mot kommissionen, REG 1992, s. II-1021, punkterna 256—261 och 305, svensk specialutgåva, häfte 12, och domen i ovannämnda målet Hercules Chemicals mot kommissionen, punkt 272).

Förstainstansrättens bedömning

1. Förekomsten av en samordning som syftade till att frysa marknadsandelarna och av en samordning som syftade till att kontrollera utbudet

- 97 Enligt artikel 1 i beslutet har de företag som avses i denna bestämmelse överträtt artikel 85.1 i fördraget genom att under referensperioden delta i ett avtal och samordnat förfarande som innebar att kartongleverantörerna inom gemenskapen "enades om att bibehålla de största tillverkarnas marknadsandelar på konstanta nivåer, men med möjlighet till vissa ändringar" och "allt oftare från och med början av år 1990 vidtog samordnade åtgärder för att kontrollera tillförseln till den gemensamma marknaden i syfte att säkerställa genomförandet av de nämnda samordnade prishöjningarna".
- 98 Enligt kommissionen inleddes dessa två slag av samverkan, vilka i beslutet sammanförts under rubriken "reglering av kvantiteterna", av deltagarna i PWG:s möten under den aktuella perioden. Det framgår av punkt 37 tredje stycket i övervägandena i beslutet att PWG:s verkliga uppgift, såsom den beskrivits av Stora, "bland annat bestod i 'diskussion om och samordning av marknader, marknadsandelar, priser samt prishöjningar och kapacitet'".
- 99 Vad beträffar PWG:s betydelse för samverkan i fråga om marknadsandelarna, framgår följande av beslutet (punkt 37 femte stycket, i övervägandena): "I samband med åtgärderna för prishöjningar diskuterades ingående inom PWG de nationella företagssammanslutningarnas och de enskilda tillverkarkoncernernas marknadsandelar i Västeuropa. Dessa diskussioner resulterade i att deltagarna träffade vissa 'uppgörelser' avseende sina respektive marknadsandelar i syfte att säkerställa att de samordnade prisinitiativen inte ointetgjordes av att utbudet översteg efterfrågan. De stora tillverkarkoncernerna beslutade att de skulle vidmakthålla sina marknadsandelar på en nivå som motsvarade de årliga slutgiltiga försäljnings- och produk-

tionssiffror som sammanställdes och offentliggjordes av Fides i mars påföljande år. Utvecklingen av marknadsandelarna analyserades vid varje tillfälle då PWG möttes på grundval av månadsresultaten från Fides, och i händelse av betydande variationer avkrävdes det förmodat ansvariga företaget förklaringar.”

- 100 Enligt punkt 52 i övervägandena syftade ”avtalet som träffades inom PWG år 1987 [...] till att ’frysa’ de största tillverkarnas andelar av den västeuropeiska marknaden på den aktuella nivån samt till att tillverkarna skulle avstå från att värva nya kunder eller förbättra sin aktuella marknadsställning genom en aggressiv prispolitik”.
- 101 I punkt 56 första stycket i övervägandena understryks följande: ”Det grundläggande avtalet mellan de största tillverkarna om att vidmakthålla sina respektive marknadsandelar fortsatte att tillämpas under hela den period som omfattas av föreliggande beslut.” Enligt punkt 57 ”analyserades ’utvecklingen av marknadsandelarna’ vid varje möte inom PWG på grundval av preliminär statistik”. Slutligen framhålls i punkt 56 sista stycket att ”[d]e företag som deltog i diskussionerna om marknadsandelar var medlemmarna av PWG, närmare bestämt: Cascades, Finnboard, KNP (fram till år 1988), [Mayr-Melnhof], MoDo, Sarrió, de två tillverkarna som ingår i Stora-koncernen, CBC och Feldmühle, samt (från och med år 1988) Weig”.
- 102 Det finns anledning anse att kommissionen vederbörligen har styrkt förekomsten av en samverkan kring marknadsandelar mellan deltagarna i PWG:s möten.
- 103 Kommissionens analys grundas i huvudsak på Storas förklaringar (bilagorna 39 och 43 till meddelandet om anmärkningar) och bekräftas av bilaga 73 till meddelandet om anmärkningar.

- 104 I bilaga 39 till meddelandet om anmärkningar förklarar Stora: "PWG samlades till möten från och med år 1986 i syfte att reglera marknaden. ... Bland andra (lagliga) verksamheter bestod PWG:s uppgift i diskussion om och samordning av marknader, marknadsandelar, priser samt prishöjningar, efterfrågan och kapacitet. PWG:s roll var bland annat att göra exakta uppskattningar av utbud och efterfrågan på marknaden samt föreslå nödvändiga åtgärder för att reglera denna samt presentera denna uppskattning för President Conference."
- 105 Vad särskilt beträffar samverkan kring marknadsandelar påpekar Stora att "de marknadsandelar som förvärvats av nationella företagssammanslutningar i Europeiska gemenskapen, Efta och andra länder till vilka medlemmarna av PG Paperboard levererades analyserades inom PWG" och PWG "diskuterade möjligheten av att vidmakthålla marknadsandelarna på samma nivå som under föregående år" (bilaga 39 till meddelandet om anmärkningar, punkt 19). Av meddelandet (samma handling, punkt 6) framgår att "diskussioner om tillverkarnas marknadsandelar i Europa ägde rum även under denna period, eftersom den första referensperioden gällde nivåerna år 1987".
- 106 I sitt svar på en begäran från kommissionen av den 23 december 1991, sändt den 14 februari 1992 (bilaga 43 till meddelandet om anmärkningar), preciserar Stora vidare att "[ö]verenskommelserna om marknadsandelarnas nivå som ingåtts mellan medlemmarna av PWG gällde Europa i dess helhet. Dessa överenskommelser grundades på sammanlagda årliga sifferuppgifter för föregående år, vilka normalt förelåg i slutgiltig sammanställning från och med mars påföljande år" (punkt 1.1).
- 107 Detta påstående bekräftas i samma handling enligt följande: "... diskussionerna utmynnade i överenskommelser som normalt ingicks i mars varje år mellan medlemmarna av PWG, och syftade till att medlemmarnas marknadsandelar skulle kunna vidmakthållas på samma nivå som föregående år" (punkt 1.4). Stora påpekar att "ingen åtgärd vidtogs för att säkerställa att dessa överenskommelser iakttogs" och att deltagarna i PWG:s möten "var medvetna om att för det fall de vidtog avvikande åtgärder på vissa marknader till vilka andra deltagare levererade, skulle dessa leverantörer göra samma sak på andra marknader" (samma punkt).

108 Slutligen förklarar Stora att Mayr-Melnhof deltog i diskussionerna om marknadsandelarna (punkt 1.2).

109 Storas påståenden om en samverkan kring marknadsandelar får stöd i bilaga 73 till meddelandet om anmärkningar. Denna handling, som påträffades hos FS-Karton, är en konfidentiell skrivelse av den 28 december 1988 från försäljningschefen för Mayr-Melnhof/FS-Karton-koncernen i Tyskland (Katzner), till verkställande direktören för Mayr-Melnhof i Österrike (Gröller), angående marknadsläget.

110 Enligt denna skrivelse, som citeras i punkt 53—55 i övervägandena i beslutet, gav det mycket nära samarbetet inom ramen för "VD-kretsen" ("Präsidentenkreis"), som inrättades år 1987, upphov till såväl "vinnare" som "förlorare". Skrivelsens upphovsman har placerat sökanden bland förlorarna och detta av olika skäl, bland annat följande:

"2) Ett avtal har endast kunnat träffas genom att vi påförs ett 'straff' — man har krävt att vi skall göra 'upppoffringar' .

3) 1987 års marknadsandelar skulle 'frysas', befintliga kontakter skulle vidmakthållas och ingen ny verksamhet eller kvalitet får tas i bruk genom att tillämpa lockpriser (resultatet kommer att visa sig i januari 1989 — om alla deltagare är lojala)."

111 Dessa meningar skall läsas mot bakgrund av skrivelsens mer allmänna innehåll.

- 112 I detta avseende har skrivelsens upphovsman som inledning erinrat om det nära samarbete avseende Europa som bedrevs inom "VD-kretsen". Detta uttryck har tolkats av sökanden så att det avser såväl PWG som PC i mer allmän bemärkelse, det vill säga utan hänvisning till en händelse eller särskilt möte (bilaga 75 till meddelandet om anmärkningar, punkt 2. a).
- 113 Upphovsmannen har vidare påpekat att detta samarbete har skapat en "prisdisciplin" som gett upphov till såväl "vinnare" som "förlorare".
- 114 Det är således mot bakgrund av den prisdisciplin som beslutats av "VD-kretsen" som uttalandet om att marknadsandelarna skulle frysas på 1987 års nivå skall tolkas.
- 115 Vidare överensstämmer hänvisningen till år 1987 som referensår med Storas andra förklaring (bilaga 39 till meddelandet om anmärkningar; se punkt 105 ovan).
- 116 Vad gäller PWG:s roll i samverkan kring kontrollen av tillförseln — som karaktäriserades av en undersökning av driftstopp — framgår av beslutet att PWG spelade en avgörande roll för införandet av driftstopp, då det från år 1990 uppkom problem med överkapacitet och sjunkande efterfrågan. "I början av år 1990 bedömde de största tillverkarna att det var lämpligt att inom ramen för PWG enas om nödvändigheten av driftstopp. De stora tillverkarna medgav att de inte kunde öka efterfrågan genom att sänka priserna, och att priserna skulle komma att sjunka om de behöll full produktionskapacitet. Det var teoretiskt möjligt att på grundval av kapacitetsrapporterna beräkna hur länge driftstoppen skulle pågå för att jämvikt skulle uppnås mellan utbud och efterfrågan" (punkt 70 i övervägandena i beslutet).

- 117 Av beslutet framgår vidare följande: "PWG angav dock inte något formellt driftstopp som varje tillverkare skulle iaktta. Enligt Stora var det praktiskt svårt att upprätta en koordinerad plan över driftstopp som täckte samtliga tillverkare. Stora har påpekat att detta var skälet till att det endast fanns ett 'informellt system för uppmuntran'" (punkt 71 i övervägandena i beslutet).
- 118 Det finns anledning anse att kommissionen i tillräcklig grad har styrkt förekomsten av en samverkan kring driftstopp mellan deltagarna i PWG:s möten.
- 119 De handlingar som kommissionen har åberopat stöder dess bedömning.
- 120 I sin andra förklaring (bilaga 39 till meddelandet om anmärkningar, punkt 24) förklarar Stora följande: "Genom att PWG bestämde sig för en politik inriktad på pris framför kvantitet och gradvis införde ett system för likvärdiga priser från och med år 1988 medgav medlemmarna av PWG samtidigt att det var nödvändigt att driftstoppen respekterades för att dessa priser skulle kunna bibehållas trots sjunkande efterfrågan. Om tillverkarna inte genomförde driftstopp, skulle det bli omöjligt att bibehålla den överenskomna prisnivån med hänsyn till den stigande överkapaciteten."
- 121 I följande punkt i sin förklaring tillägger Stora att "[u]nder åren 1988 och 1989 kunde industrin utnyttja nästan full kapacitet. Andra driftstopp än de normala för reparationer och semestrar blev nödvändiga från och med år 1990. ... Det visade sig senare nödvändigt med driftstopp då orderingången avtog för att vidmakthålla politiken inriktad på pris framför kvantitet. Driftstoppen som tillverkarna skulle respektera (för att säkerställa jämvikten mellan produktion och konsumtion) kunde beräknas på grundval av kapacitetsrapporter. PWG angav dock inte något formellt driftstopp som varje tillverkare skulle iaktta, även om det fanns ett informellt system för uppmuntran ...".

122 Vad beträffar bilaga 73 till meddelandet om anmärkningar utgör upphovsmannens skäl till värför han ansåg sökanden som "förlorare" vid tillfället då skrivelsen utarbetades viktiga bevis för förekomsten av en samverkan mellan deltagarna i PWG:s möten kring driftstoppen.

123 Upphovsmannen till skrivelsen konstaterar nämligen:

"4) Det är på denna punkt som de berörda parternas uppfattning om det eftersträvade målet börjar skilja sig åt.

...

c) Samtliga försäljningsavdelningar och europeiska agenter har befriats från sina budgetvolymerna och en strikt prispolitik iakttas så gott som utan undantag (våra medarbetare har ofta inte förstått denna ändrade attityd till marknaden — tidigare har det endast ställts krav på kvantitet, medan nu enbart prisdisciplinen beaktas samt risken för driftstopp)."

124 Sökanden hävdar i bilaga 75 till meddelandet om anmärkningar och i sina skrivelser till förstainstansrätten (punkt 80 ovan) att skrivelsen, och följaktligen ovan nämnda passus, syftar på företagets interna situation. Om emellertid detta utdrag analyseras mot bakgrund av skrivelsens mer allmänna innehåll, kan det tolkas som ett genomförande av en strikt politik inom försäljningsavdelningarna, som lagts fast av "VD-kretsen". Skrivelsen skall således tolkas på så sätt att deltagarna i det närmare samarbetet som beslutades år 1987, det vill säga åtminstone deltagarna i PWG:s möten, tveklöst hade tagit ställning till följderna av den fastlagda politiken under förutsättning att den tillämpades strikt.

- 125 Den omständigheten att diskussioner om driftstoppen ägde rum mellan tillverkarna i samband med förberedelserna för prishöjningarna styrks bland annat av en skrivelse från Rena av den 6 september 1990 (bilaga 118 till meddelandet om anmärkningar), i vilken nämns med vilka belopp priserna skulle höjas i ett flertal länder, tidpunkterna för de framtida tillkännagivandena av dessa höjningar samt orderstocken uttryckt i arbetsdagar för ett flertal tillverkare.
- 126 Upphovsmannen till denna skrivelse påpekar att vissa tillverkare förberedde driftstopp, vilket han uttrycker på exempelvis följande sätt:

”Kopparfors 5—15 days
5 /9 will stop for five days”.

- 127 Sökanden, som deltog i JMC:s möte som avses i skrivelsen (tabell 4 fogad till beslutet), nämns i denna skrivelse vid flera tillfällen. Bland annat nämns det datum då sökanden skulle sända tillkännagivandena om prishöjningarna. I övrigt omnämns sökanden enligt följande:

”Deisswil 5 days (GC)
2.5 week för GD
plan to stop within 2 weeks step (?)”.

- 128 Av vad som ovan anförts kan konstateras att kommissionen i tillräcklig grad har bevisat att det förekommit en samverkan kring marknadsandelarna mellan deltagarna i PWG:s möten samt en samverkan kring driftstoppen mellan samma företag. Eftersom det inte har bestritts att sökanden har deltagit i PWG:s möten och då detta företag uttryckligen omnämns i de viktigaste bevisen (Storas förklaringar och bilaga 73 till meddelandet om anmärkningar), var det riktigt av kommissionen att anse att sökanden deltagit i dessa två fall av samverkan.

- 129 Sökandens kritik mot Storas förklaringar som avsåg att ifrågasätta dessas bevisvärde är inte av sådant slag att detta konstaterande försvagas.
- 130 Det står nämligen klart att Storas förklaringar härrör från ett av de företag som förmodas ha deltagit i den påstådda överträdelsen och att de innehåller en detaljerad beskrivning av vilken typ av diskussioner som fördes inom PG Paperboards organ, det mål som eftersträvades av de företag som samlats inom ramen för denna grupp samt dessa företags deltagande i de olika organens möten. Eftersom detta centrala bevis bekräftas av andra handlingar i målet, utgör det ett relevant stöd för kommissionens påståenden.
- 131 Eftersom kommissionen har styrkt förekomsten av de två ifrågavarande fallen av samverkan, är det inte nödvändigt att undersöka den kritik som sökanden riktat mot bilaga 113 till meddelandet om anmärkningar.

2. Sökandens verkliga uppträdande

- 132 Sökandens argument att dess verkliga uppträdande inte låter sig förenas med kommissionens påstående om förekomsten av de två bestridda fallen av samverkan kan inte heller godtas.
- 133 För det första skall förekomsten av en samverkan mellan medlemmarna av PWG kring de två aspekterna av "politiken inriktad på pris framför kvantitet" inte blandas samman med genomförandet av denna politik. De bevis som kommissionen har förebringat har ett sådant bevisvärde att upplysningar om sökandens verkliga agerande på marknaden inte kan inverka på kommissionens slutsatser om själva förekomsten av en samverkan kring de två aspekterna av den omtvistade politiken.

På sin höjd skulle sökandens påståenden kunna syfta till att visa att dess agerande inte överensstämde med det som överenskommits mellan de företag som träffats inom ramen för PWG.

134 För det andra vederläggs kommissionens slutsatser inte av sökandens uppgifter. Det kan framhållas att kommissionen uttryckligen medger att samverkan kring marknadsandelarna "inte innefattade ett officiellt system för sanktioner eller kompensation ... för att stärka avtalet om marknadsandelarna" och att vissa stora tillverkares marknadsandelar ökade svagt från år till år (se bland annat punkterna 59 och 60 i övervägandena i beslutet). Kommissionen har vidare påpekat att industrin utnyttjade full kapacitet ända fram till början av år 1990 och att driftstopp praktiskt taget inte ansågs nödvändiga fram till denna tidpunkt (punkt 70 i övervägandena i beslutet).

135 För det tredje framgår det av fast rättspraxis att den omständigheten, att ett företag inte rättar sig efter resultaten av möten som haft ett uppenbart konkurrensbegränsande syfte, inte innebär att företagets ansvar på grund av att det har deltagit i överenskommelsen bortfaller, så länge det inte offentligt tagit avstånd från dessa möten innehåll (se till exempel förstainstansrättens dom av den 6 april 1995 i mål T-141/89, Tréfileurope mot kommissionen, REG 1995, s. II-791, punkt 85). Även om det antas att sökandens uppträdande på marknaden inte överensstämde med det överenskomna agerandet — bland annat om, vilket sökanden har gjort gällande, den utnyttjade sin produktionskapacitet fullt ut under år 1990 — påverkar inte detta på något sätt företagets ansvar för överträdelsen av artikel 85.1 i fördraget.

3. Den rättsliga klassificeringen av den samordning som syftade till att frysa marknadsandelarna och av den samordning som syftade till att kontrollera utbudet

136 Frågan om hur den samordning som syftade till att frysa marknadsandelarna och den samordning som syftade till att kontrollera utbudet skall klassificeras rättsligt skall besvaras i samband med förstainstansrättens bedömning av huruvida det förelåg en gemensam branschplan i syfte att begränsa konkurrensen (nedan punkt 137 och följande punkter).

Huruvida det förelåg en gemensam branschplan i syfte att begränsa konkurrensen

Parternas argument

- 137 Sökanden anser inte att kommissionen har lyckats bevisa att det förelåg ett avtal om en gemensam branchplan i syfte att begränsa konkurrensen. Sökanden har i huvudsak stött sig på samma argument som den har åberopat inom ramen för de två föregående grunderna.
- 138 Vidare är det inte klarlagt varför en sådan plan skulle strida mot artikel 85.1 i fördraget. Enligt sökandena ingicks aldrig något bindande avtal som tvingade parterna att följa en gemensam branschplan i syfte att begränsa konkurrensen (se beträffande begreppet avtal ovan punkt 54 och följande punkter).
- 139 Kommissionen har bemött denna grund genom att hänvisa till sin argumentation om huruvida det förelåg ett avtal om priser (se ovan punkt 58 och följande punkter).

Förstainstansrättens bedömning

- 140 Det har fastställts att de företag som träffades i PWG deltog i en samverkan kring marknadsandelar, en samverkan kring driftstopp och en prissamverkan.

- 141 Enligt artikel 1 i beslutet har de företag som avses i den bestämmelsen överträtt artikel 85.1 i fördraget genom att under den relevanta tidsperioden deltaga i ett avtal och samordnat förfarande som inleddes vid halvårsskiftet år 1986 och som innebar att kartongleverantörer inom Europeiska gemenskapen bland annat "samlades regelbundet till hemliga och institutionaliserade möten i syfte att diskutera och enas om en gemensam branschplan i syfte att begränsa konkurrensen".
- 142 Av beslutets motivering framgår följande: "från och med slutet av år 1987, då den tilltagande samverkan mellan de producenter som anslöt sig till politiken inriktad på 'pris framför kvantitet' konkretiserades, hade överträdelsen alla de särdrag som krävs för att den skall utgöra ett avtal i den mening som avses i artikel 85" (punkt 131 första stycket i övervägandena).
- 143 Det finns anledning att anse att kommissionen gjorde en korrekt bedömning när den ansåg att det ökade samarbetet mellan deltagarna i PWG:s möten från och med slutet av år 1987 utgjorde ett avtal i den mening som avses i artikel 85 i fördraget. Dessa företag gav nämligen uttryck för sin gemensamma vilja att agera på marknaden på ett bestämt sätt (se bland annat de domar till vilka det hänvisas i punkt 65 ovan). Mot bakgrund av det ovan anförda skall det fastställas att dessa företag gav uttryck för sin gemensamma vilja att genomföra samtidiga och enhetliga prishöjningar, att kontrollera utbudet genom driftstopp och att bibehålla sina marknadsandelar på konstanta nivåer, med möjlighet till vissa ändringar.
- 144 Vad beträffar perioden mellan mitten av år 1986 och slutet av år 1987 anger kommissionen följande i beslutet (punkt 132 i övervägandena): "Även om samverkan mellan producenterna troligen inte konkretiserades genom ett avtal om 'pris framför kvantitet' förrän ungefär vid utgången av år 1987, innebär dock inte detta att producenternas agerande under de föregående arton månaderna inte faller in under artikel 85". Eftersom samverkan kring driftstopp och samverkan kring marknadsandelar skall anses ha inletts i slutet av år 1987, kan kommissionens påstående i detta hänseende endast avse prissamverkan.

- 145 Sökanden har emellertid inte bestritt att den deltog i ett samordnat förfarande i fråga om priser (ovan punkt 55), vilket innebär att det inte behöver undersökas huruvida kommissionens bedömning i detta hänseende är riktig.
- 146 Eftersom inte något av sökandens argument kan godtas, kan talan inte bifallas på denna grund.

Huruvida Fides system för informationsutbyte var lagligt

Parternas argument

- 147 Sökanden har gjort gällande att kommissionens bedömning att Fides system för informationsutbyte utgjorde en viktig del i genomförandet av de påstådda kvot- och kvantitetsavtalen är felaktig. De uppgifter som lämnades till Fides inom ramen för systemet för informationsutbyte sammanställdes i varje land och med hjälp av dessa uppgifter var det således inte möjligt att kontrollera ett avtal eller ett samordnat förfarande.
- 148 Genom informationsutbytet om orderstock, vilket sköttes av Fides, fick producenterna endast en överblick över det totala marknadsläget. Vad beträffar de sammanställda uppgifterna, som endast avsåg redan gjorda beställningar, begränsades inte konkurrensen genom att de utbyttes. Dessa uppgifter användes i stället som hjälp för producenternas egna beslut (driftstopp, försäljning till tredje land och så vidare).
- 149 Vad beträffar de av Fides utdelade kapacitetsrapporterna innehöll de i huvudsak bara uppgifter som redan var kända på marknaden och som återgavs i manualer vilka var tillgängliga för alla.

150 Kommissionen har gjort gällande att den information som utbyttes användes för att planera ett samordnat förfarande i fråga om priser och kvantiteter inom hela sektorn (punkt 134 i övervägandena i beslutet).

151 Med hjälp av informationen om produktionskapacitet jämförd med informationen om orderstock kunde kartongtillverkarna vidare få uppgift om sektorns kapacitetsutnyttjandegrad. Informationen om orderstock var dock inte tillgänglig för kunderna och det förelåg således ingen allmän insyn på marknaden. För att förstå vikten av kapacitetsrapporterna måste det tas hänsyn till all information som utbyttes.

152 Kommissionen har gjort gällande att ett informationsutbyte som syftar till samordning som sådant faller in under artikel 85 i fördraget. Följaktligen saknar frågan om orderstatistiken innehöll särskiljbara uppgifter relevans.

Förstainstansrättens bedömning

153 Enligt artikel 1 i beslutet har de företag som avses i denna bestämmelse överträtt artikel 85.1 i fördraget genom att delta i ett avtal och ett samordnat förfarande som innebar att företagen bland annat "utbytte information om leveranser, priser, driftstopp, orderstock och kapacitetsutnyttjandegrad för att främja ovannämnda åtgärder", det vill säga en samverkan kring priser, en samverkan kring marknadsandelar och en samverkan kring driftstopp.

154 Vad beträffar Fides system för informationsutbyte skall beslutet, mot bakgrund av artiklarna i detta och punkt 134 tredje stycket i övervägandena, tolkas på så sätt att

kommissionen ansåg att systemet stred mot artikel 85.1 i fördraget genom att det utgjorde ett stöd för den konstaterade överenskommelsen.

155 I punkt 134 tredje stycket i övervägandena i beslutet preciseras att Fides system för informationsutbyte "var ett väsentligt hjälpmedel för att:

- övervaka utvecklingen av marknadsandelarna,

- övervaka utbuds- och efterfrågesituationen för att vidmakthålla fullt kapacitetsutnyttjande,

- avgöra om samordnade prishöjningar skulle kunna genomföras,

- fastställa nödvändiga driftstopp".

156 Det framgår i övrigt av beslutet att Fides statistik analyserades och diskuterades inom ramen för PWG. I punkt 57 första stycket i övervägandena, vilken även hänvisar till punkt 63 i övervägandena, anges följande: "Utvecklingen av marknadsandelarna' analyserades vid samtliga PWG:s möten på grundval av preliminär statistik." Vidare preciseras följande i punkt 69 första stycket: "Genom att jämföra orderläget veckovis ('Weekly Order Backlog') med tillgänglig kapacitet kunde PWG utvärdera hela efterfrågeläget inom kartongindustrin."

157 Det finns anledning anse att kommissionens påståenden i detta avseende är styrkta.

158 För det första har sökanden inte bestritt att statistiken från Fides diskuterades inom PWG.

159 För det andra har kommissionen med fog ansett att statistiken från Fides användes inom detta organ dels för att "övervaka utvecklingen av marknadsandelarna" (punkt 134 tredje stycket första strecksatsen), dels för att "övervaka utbuds- och efterfrågesituationen för att vidmakthålla fullt kapacitetsutnyttjande" samt för att "fastställa nödvändiga driftstopp" (punkt 134 tredje stycket andra och fjärde strecksatserna).

160 Vad beträffar användningen av statistiken från Fides för att "övervaka utvecklingen av marknadsandelarna" har Stora medgett att "om det framgick av analysen av statistiken att skillnaderna mellan de olika nationella företagssammanslutningarnas försäljningsvolym var för stora, uppmanade medlemmarna av PWG varandra att åta sig att minska variationerna på de nationella marknaderna" (bilaga 39 till meddelandet om anmärkningar, punkt 19).

161 I bilaga 43 till meddelandet om anmärkningar (punkt 1.1) anges i likhet härmed följande:

"Variationerna i utbudet på de nationella marknaderna analyserades och diskuterades vid samtliga PWG:s möten (det vill säga varannan eller var tredje månad) på grundval av preliminär statistik från Fides ... Statistiken sammanställdes på månatlig basis. Den sammanlagda årsstatistiken beräknades emellertid på grundval av kalenderårs och inte på verksamhetsåret. Variationerna som framgick av denna statistik gav inte nödvändigtvis en exakt bild av det slutliga läget vid årets slut, vilket gjorde det omöjligt att med säkerhet förlita sig på uppgifterna om variationerna.

Det hade varit absurt om de stora tillverkarna, som var företrädare inom PWG, förde detaljerade diskussioner om marknadsandelar på nationell basis, när tillverkarna inte kunde avgöra vart deras leveranser slutligen gick.

...

Överenskommelserna om storleken på marknadsandelarna som träffades av medlemmarna av PWG gällde Europa i dess helhet. Dessa överenskommelser grundades på de sammanlagda omsättningarna för föregående år, vilka normalt fanns tillgängliga i slutgiltigt skick från och med mars månad påföljande år.”

- 162 Vad beträffar användningen av statistiken från Fides för att ”övervaka utbuds- och efterfrågesituationen för att vidmakthålla fullt kapacitetsutnyttjande” finns det anledning att hänvisa till Storas förklaring (bilaga 39 till meddelandet om anmärkningar, punkt 5):

”Kopplad till prisinitiativet år 1987 var nödvändigheten av att vidmakthålla en nära nog fullständig jämvikt mellan produktion och konsumtion (politiken inriktad på pris framför kvantitet). Under åren 1988 och 1989 utnyttjade tillverkarna full eller nästan full kapacitet. År 1990 medförde en ökad kapacitet samtidigt som ökningen av efterfrågan avtog att tillverkarna började införa driftstopp i syfte att vidmakthålla jämvikten mellan produktion och konsumtion ... Tillverkarna kunde med hjälp av årskapacitetsrapporter beräkna hur länge det var nödvändigt att stoppa driften samt uppmanade varandra att stoppa driften tillräckligt länge för att det skulle vara möjligt att vidmakthålla jämvikten mellan produktion och efterfrågan ... sådana driftstopp genomfördes inte av samtliga tillverkare, med den följden att vissa, vanligen de största, drabbades av proportionellt sett större förluster vad gäller kvantitet till följd av sina försök att vidmakthålla prisnivån” (se med samma innebörd punkt 25 i samma handling).

- 163 Storas förklaringar får indirekt stöd i bilagorna 73 och 75 till meddelandet om anmärkningar. Det framgår nämligen av bilaga 73 (se ovan punkt 109 och följande punkter) att försäljningschefen för Mayr-Melnhof/FS Karton-koncernen i Tyskland (Katzner) föreslog verkställande direktören för sökanden i Österrike en förändring av Fides då gällande system för informationsutbyte (s. 5 punkt 5, under rubriken "Kontrolle"). Såsom framgår av bilaga 75 (s. 11) — ett svar från sökanden på en begäran om upplysningar — "ändrades Fides regler senare mer eller mindre i överensstämmelse med förslagen" som nämns i bilaga 73 (se även punkt 63 andra stycket i övervägandena i beslutet). Med hänsyn till den allmänna tonen i bilaga 73, skall den begäran om förändring av Fides system för informationsutbyte som framställdes av Katzner tolkas som att systemet inte möjliggjorde en tillfredsställande kontroll av utvecklingen av marknadsandelarna och/eller en analys av driftstopp, och att systemet följaktligen borde förbättras för att en bättre kontroll skulle kunna säkerställas.
- 164 Mot bakgrund av dessa bevis och med hänsyn till att kommissionen med fog har ansett att sökanden deltog i en samverkan kring driftstopp och en samverkan kring marknadsandelar inom ramen för PWG, kan talan inte vinna bifall på denna grund.

Yrkandet om ogiltigförklaring av artikel 2 i beslutet

Parternas argument

- 165 I fråga om förbudet mot allt framtida informationsutbyte har sökanden i första hand gjort gällande att artikel 2 i beslutet är formulerad på ett alltför otydligt och generellt sätt för att det skall gå att bedöma vilka uppgifter som lagligen får utbytas i framtiden. Det förefaller nämligen som om nästan alla former av informationsutbyte faller in under detta förbud.

- 166 Vidare saknar artikel 2 syfte, eftersom den avser åtgärder som har övergetts till följd av omorganisationen av systemet för informationsutbyte och till följd av upprättandet av sammanslutningen CEPI-Cartonboard (se punkt 106 i övervägandena i beslutet).
- 167 Sökanden har i andra hand gjort gällande att artikel 2 i beslutet skall ogiltigförklaras, eftersom den medför ett förbud mot all form av informationsutbyte, även bearbetad information, om inkommande order och orderstock, det vill säga rent statistiska uppgifter (se kommissionens tillkännagivande om avtal, beslut och samordnade förfaranden rörande samarbete mellan företag, EGT C 75, 1968, s. 3, rättad i EGT C 84, 1968, s. 14, och *VII: e rapporten om konkurrenspolitiken*, punkt 7).
- 168 Utbyte av sådan information strider dock inte mot principen att varje ekonomisk aktör självständigt skall bestämma vilken politik den vill föra på marknaden (förstainstansrättens dom av den 17 december 1991 i mål T-4/89, BASF mot kommissionen, REG 1991, s. II-1523, punkt 240). Det strider nämligen bara mot fördraget att utbyta rent historiska uppgifter som inte kan härledas till ett visst företag då det är fråga om ett mera långt utvecklat samarbete mellan företagen.
- 169 Slutligen har sökanden gjort gällande att kommissionen i artikel 2 i beslutet gör en förhastad bedömning av sammanslutningen CEPI-Cartonboards anmälan till kommissionen om systemet för informationsutbyte. Kommissionen är till följd av en sådan anmälan skyldig att undersöka om villkoren för undantag är uppfyllda. Det system för informationsutbyte som CEPI-Cartonboard anmälde avsåg dock just historiska uppgifter om inkommande order och om orderstock.
- 170 Kommissionen har bestritt att förbudet mot framtida informationsutbyte är alltför otydligt formulerat. Det är nämligen tillräckligt att det framgår av beslutet och av beslutsskälens vilket konkurrensbegränsande beteende som skall upphöra (domstolens dom av den 16 december 1975 i de förenade målen 40/73—48/73, 50/73,

54/73, 55/73, 56/73, 111/73, 113/73 och 114/73, Suiker Unie m. fl. mot kommissionen, REG 1975, s. 1663, punkt 122—124). I förevarande fall innehåller artikel 2 första stycket a, b och c i beslutet redan en detaljerad beskrivning av vilket informationsutbyte som inte är tillåtet. Vidare är de faktiska uppgifterna om den information som utbyttes noga angivna i punkterna 61—68, 105 och 106 i övervägandena i beslutet. I övrigt innehåller beslutet en detaljerad beskrivning av hur informationsutbytet begränsade konkurrensen (punkterna 134 och 166 i övervägandena). Följaktligen framgår förbudets räckvidd tydligt av artikel 2 i beslutet jämförd med beslutsskäl.

171 I artikel 2 andra och tredje styckena i beslutet förklaras endast vilken form av informationsutbyte som kan tänkas vara tillåten.

172 Kommissionen har även bestritt att förbudet har en alltför omfattande räckvidd. Systemet för informationsutbyte var oförenligt med artikel 85 i fördraget trots de ändringar som antogs av PWG den 27 november 1991 (punkterna 105 och 106 i övervägandena i beslutet). För att kunna göra en bedömning av informationsutbytet är det viktigt att beakta att sektorn i hög grad är koncentrerad och att de olika företagen i väldigt hög grad kände till de olika företagens struktur och politik till följd av det tidigare samarbetet inom PG Paperboard. På koncentrerade marknader beror den resterande konkurrensen i huvudsak på den osäkerhet och sekretess som råder mellan de största säljarna i fråga om marknadens villkor. Ofta förekommande informationsutbyte om orderstock medför att det blir sådan konstlad insyn på marknaden att den resterande konkurrensen till slut inte längre kan fungera.

173 Vidare är det med hjälp av ett veckovis statistikutbyte om inkommande order tillsammans med kapacitetsrapporterna möjligt att utläsa kapacitetsutnyttjandegraden inom denna sektor och planera driftstopp inom den sektorn. Tillverkarna kan således bibehålla en jämvikt mellan utbudet och efterfrågan och förhindra en prissänkning om efterfrågan skulle minska. För att kontrollera om ett sådant resultat

föreligger är det inte relevant att härleda uppgifterna till ett visst företag och det är inte heller relevant att uppgifterna avser redan gjorda beställningar. Kommissionen har således med rätta dragit slutsatsen att ett informationsutbyte om inkommande order och om orderstock, även i sammanställd form, strider mot artikel 85.1 i fördraget. Denna slutsats stöds av de uppgifter som har erhållits under handläggningen av ärendet.

- 174 Vad slutligen beträffar det system för informationsutbyte som anmäldes av samslutningen CEPI-Cartonboard, har kommissionen betonat att det informationsutbytet skiljer sig från det informationsutbyte som var föremål för beslutet. CEPI-Cartonboard hade bland annat gjort vissa ändringar i sitt system för att beakta kommissionens invändningar. Följaktligen behövde kommissionen inte ta ställning till om den skulle bevilja ett undantag i detta förfarande.

Förstainstansrättens bedömning

- 175 Det finns anledning erinra om att artikel 2 i beslutet lyder enligt följande:

”De i artikel 1 uppräknade företagen skall omedelbart upphöra med ovannämnda överträdelser om detta inte redan har skett. De skall i framtiden inom ramen för sin verksamhet inom kartongbranschen avhålla sig från avtal eller samordnade förfaranden som kan ha samma eller liknande syfte eller resultat, inklusive varje form av utbyte av information om företagets verksamhet

- a) genom vilket deltagarna informeras direkt eller indirekt om andra enskilda tillverkares produktion, försäljning, orderstock, kapacitetsutnyttjandegrad, försäljningspriser, omkostnader eller marknadsföringsplaner, eller

- b) genom vilket ett gemensamt förhållningssätt inom branschen till priser eller kontroll av produktionen främjas, underlättas eller uppmuntras, även om inga individuella uppgifter lämnas, eller

- c) som gör det möjligt för de berörda företagen att fullgöra eller iakttä varje uttryckligt eller tyst avtal om pris eller marknadsuppdelning inom gemenskapen.

Varje system för utbyte av allmänna uppgifter till vilket de är anslutna, såsom Fides-systemet eller dess efterföljare, skall vara utformat på ett sådant sätt att det utesluter inte bara alla uppgifter som kan göra det möjligt att identifiera enskilda tillverkarens agerande, utan även alla uppgifter om inkommande order och orderstock, förväntad utnyttjandegrad av produktionskapaciteterna (i båda fallen, även om det rör sig om sammanställda uppgifter) eller enskilda maskiners produktionskapacitet.

Varje system för informationsutbyte av detta slag skall inskränkas till insamling och tillhandahållande av produktions- och försäljningsstatistik i sammanställd form som inte skall kunna användas för att främja eller underlätta ett gemensamt branschagerande.

Företagen skall även avhålla sig från varje form av informationsutbyte som är av betydelse för konkurrensen, utöver det tillåtna utbytet, samt från möten eller kontakter i syfte att diskutera betydelsen av den information som har utbyttis eller branschens eller de enskilda tillverkarnas möjliga eller sannolika reaktion på denna information.

De nödvändiga ändringarna av varje eventuellt system för informationsutbyte skall vara genomförda inom tre månader från delgivningen av detta beslut.”

- 176 Såsom framgår av punkt 165 i övervägandena har artikel 2 i beslutet antagits med stöd av artikel 3.1 i förordning nr 17. Enligt denna bestämmelse kan kommissionen, när den konstaterar en överträdelse av bestämmelserna i fördragets artikel 85, ålägga de berörda företagen att upphöra med överträdelsen.
- 177 Det följer av fast rättspraxis att tillämpningen av artikel 3.1 i förordning nr 17 kan föranleda ett förbud mot att fortsätta med vissa verksamheter och förfaranden eller att upprätthålla förhållanden, om dessa har konstaterats vara rättsstridiga (domstolens dom av den 6 mars 1974 i de förenade målen 6/73 och 7/73, Istituto Chemioterapico Italiano och Commercial Solvents mot kommissionen, REG 1974, s. 223, punkt 45, svensk specialutgåva, häfte 2, och av den 6 april 1995 i de förenade målen C-241/91 P och C-242/91 P, RTE och ITP mot kommissionen, REG 1995, s. I-743, punkt 90), men även mot att i framtiden ägna sig åt ett liknande agerande (förstainstansrättens dom av den 6 oktober 1994 i mål T-83/91, Tetra Pak mot kommissionen, REG 1994, s. II-755, punkt 220; svensk specialutgåva, häfte 16).
- 178 Eftersom artikel 3.1 i förordning nr 17 dessutom skall tillämpas med beaktande av den konstaterade överträdelsen har kommissionen befogenhet att fastställa omfattningen av de berörda företagens förpliktelser i syfte att få nämnda överträdelse att upphöra. Sådana förpliktelser för företagen får emellertid inte överskrida gränserna för vad som är ändamålsenligt och nödvändigt för att uppnå det eftersträvade målet, närmare bestämt att företagen åter skall agera i enlighet med de regler som har överträtts (se domen i det ovannämnda målet RTE och ITP mot kommissionen, punkt 93, samt med samma innebörd förstainstansrättens domar av den 8 juni 1995 i mål T-7/93, Langnese-Iglo mot kommissionen, REG 1995, s. II-1533, punkt 209, och i mål T-9/93, Schöller mot kommissionen, REG 1995, s. II-1611, punkt 163).
- 179 Vad för det första beträffar sökandens argument att kommissionen skulle ha gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning när den antog artikel 2 i beslutet utan att ha

tagit ställning till om det system för informationsutbyte som anmälts av CEPI-Cartonboard var förenligt med artikel 85, kan det påpekas att den anmälan som gjordes av sammanslutningen den 6 december 1993 gällde ett nytt system för informationsutbyte, helt åtskilt från det system som kommissionen undersökte i beslutet. När kommissionen antog artikel 2 i det omtvistade beslutet kunde den följaktligen inte inom ramen för det beslutet bedöma huruvida det nya systemet var lagenligt. Kommissionen hade således fog för att inskränka sin undersökning till det tidigare systemet för informationsutbyte och för att ta ställning till detta genom att anta artikel 2 i beslutet.

- 180 Vidare saknas skäl att godta sökandens argument att kommissionen inte kan rikta ålägganden till företag med stöd av artikel 3.1 i förordning nr 17, eftersom dessa ålägganden avser delar av systemet för informationsutbyte som övergavs innan beslutet antogs. Det är i detta hänseende tillräckligt att påpeka att sökanden har bestritt den materiella räckvidden av åläggandena i artikel 2 i beslutet vilket visar att kommissionen hade ett berättigat intresse av att precisera omfattningen av företagens skyldigheter, däribland sökandens (se i detta hänseende dom av den 2 mars 1983 i mål 7/82, GVL mot kommissionen, REG 1983, s. 483, punkt 26—28, svensk specialutgåva, häfte 7)
- 181 För att vidare kontrollera om åläggandet i artikel 2 i beslutet, som sökanden har påstått, är för omfattande kommer räckvidden av de olika förbud som företagen har ålagts att prövas.
- 182 Vad beträffar förbudet i artikel 2 första stycket andra meningen, vilket innebär att företagen skall avhålla sig från avtal eller samordnade förfaranden som kan ha samma eller liknande syfte eller resultat som de överträdelser som har konstaterats i artikel 1 i beslutet, syftar detta enbart till att hindra företagen från att upprepa sitt konstaterat rättsstridiga agerande. När kommissionen ålade ett sådant förbud över-skred den följaktligen inte sina befogenheter enligt artikel 3 i förordning nr 17.

- 183 Vad beträffar artikel 2 första stycket a, b och c syftar dessa bestämmelser mer specifikt på förbud mot framtida utbyte av information om företagets verksamhet.
- 184 Åläggandet i artikel 2 första stycket a, vilket innebär ett förbud mot alla former av framtida utbyte av information om företagets verksamhet genom vilken deltagarna direkt eller indirekt erhåller individuella upplysningar om sina konkurrenter, förutsätter att kommissionen i sitt beslut har konstaterat att ett informationsutbyte av detta slag strider mot artikel 85.1 i fördraget.
- 185 Det kan i detta avseende konstateras att artikel 1 i beslutet inte innehåller några uppgifter om att ett utbyte av information om enskilda företags verksamhet som sådant utgör en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget.
- 186 I artikel 1 anges i mer allmänna ordalag att företagen har överträtt denna artikel i fördraget genom att delta i ett avtal och ett samordnat förfarande som innebar att företagen bland annat "utbytte information om leveranser, priser, driftstopp, orderstock och kapacitetsutnyttjandegrad för att främja ovannämnda åtgärder".
- 187 Beslutet skall emellertid tolkas med beaktande av dess motivering (domen i det ovannämnda målet *Suiker Unie m. fl. mot kommissionen*, punkt 122) och det finns därför anledning framhålla punkt 134 andra stycket i övervägandena i beslutet enligt vilket:

"Tillverkarnas utbyte under mötena inom PG Paperboard (i huvudsak vid JMC:s möten) av sådan information om enskilda företags verksamhet som normalt är konfidentiell och känslig, såsom orderstock, driftstopp och produktionstakt, stred

bevisligen mot konkurrensreglerna, eftersom det hade till syfte att åstadkomma så gynnsamma villkor som möjligt för genomförandet av prishöjningarna”

188 Kommissionen har således vederbörligen konstaterat i sitt beslut att utbyte av information om enskilda företags verksamhet som sådant utgör en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget, och följaktligen uppfyller förbudet mot framtida informationsutbyte av detta slag villkoren för en tillämpning av artikel 3.1 i förordning nr 17.

189 Vad beträffar förbuden mot utbyte av sådan information om företagets verksamhet som avses i artikel 2 första stycket b och c i beslutet, skall dessa prövas mot bakgrund av andra, tredje och fjärde styckena i samma artikel, i vilka innebörden av dessa förbud klargörs. Det är nämligen mot denna bakgrund som det skall avgöras om, och, i förekommande fall, i vilken utsträckning kommissionen ansåg det ifrågavarande utbytet vara rättsstridigt, med hänsyn till att omfattningen av företagets förpliktelser skall inskränkas till vad som är nödvändigt för att företagen åter skall agera på ett sätt som är förenligt med artikel 85.1 i fördraget.

190 Beslutet skall tolkas på så sätt att kommissionen ansåg att Fides-systemet stred mot artikel 85.1 i fördraget genom att det utgjorde ett stöd för den konstaterade överenskommelsen (punkt 134 tredje stycket i övervägandena i beslutet). En sådan tolkning bekräftas av lydelsen i artikel 1 i beslutet, av vilken det framgår att företagen har utbytt information om företagets verksamhet ”för att främja [de] åtgärder” som anses strida mot artikel 85.1 i fördraget.

191 Vid bedömningen av omfattningen av de framtida förbuden i artikel 2 första stycket b och c i beslutet skall hänsyn tas till kommissionens ifrågavarande tolkning av Fides-systemets förenlighet med artikel 85 i fördraget.

- 192 Det kan i detta avseende för det första påpekas att de ifrågavarande förbuden inte är begränsade till utbyte av information om de enskilda företagens verksamhet utan även gäller utbyte av vissa sammanställda statistiska uppgifter (artikel 2 första stycket b och andra stycket i beslutet). För det andra förbjuds i artikel 2 andra stycket b och c utbyte av vissa statistiska uppgifter för att förhindra att ett möjligt stöd för ett potentiellt konkurrensbegränsande beteende uppkommer.
- 193 Ett sådant förbud, som avser att hindra ett utbyte av rent statistiska uppgifter som inte utgör information om ett enskilt företag eller som kan härledas till ett visst företag och som införs av det skälet att denna information kan användas i konkurrensbegränsande syfte, överskrider vad som är nödvändigt för att tillse att företagen åter agerar lagenligt. Det framgår för det första inte av beslutet att kommissionen skulle ha ansett att utbytet av statistiska uppgifter var en överträdelse i sig av artikel 85.1 i fördraget. Den omständigheten, att ett system för utbyte av statistiska uppgifter kan användas i konkurrensbegränsande syfte, kan för det andra inte medföra att det strider mot artikel 85.1 i fördraget, eftersom det under sådana omständigheter först är nödvändigt att fastställa att det faktiskt har haft en konkurrensbegränsande verkan.
- 194 Artikel 2 första till och med fjärde stycket i beslutet skall således ogiltigförklaras med undantag av följande avsnitt:

”De i artikel 1 uppräknade företagen skall omedelbart upphöra med ovan nämnda överträdelser om detta inte redan har skett. De skall i framtiden inom ramen för sin verksamhet inom kartongbranschen avhålla sig från avtal eller samordnade förfaranden som kan ha samma eller liknande syfte eller resultat, inklusive varje form av utbyte av information om företagens verksamhet:

- a) genom vilket deltagarna informeras direkt eller indirekt om andra enskilda tillverkares produktion, försäljning, orderstock, kapacitetsutnyttjandegrad, försäljningspriser, omkostnader eller marknadsföringsplaner.

Varje system för utbyte av allmänna uppgifter till vilket de är anslutna, såsom Fides-systemet eller dess efterföljare, skall vara utformat på ett sådant sätt att det utesluter alla uppgifter som kan göra det möjligt att identifiera enskilda tillverkares agerande.”

Yrkandet om upphävande av eller nedsättning av böterna

A — Huruvida kommissionen har gjort sig skyldig till uppenbara rättsliga och faktiska felbedömningar när den fastställde det generella bötesbeloppet

195 Denna grund kan delas in i fem delgrunder som skall prövas var för sig.

Den första delgrunden: Huruvida kommissionen har gjort en felaktig bedömning vid fastställandet av överträdelsens räckvidd

196 Sökanden har med hänvisning till de grunder den har åberopat till stöd för yrkandet om ogiltigförklaring av artikel 1 i beslutet gjort gällande att den allmänna bötesnivån borde nedsättas väsentligt. Kommissionen har nämligen varken bevisat att det förelåg avtal eller samordnade förfaranden om marknadsuppdelning och utbudskontroll eller att det förelåg prisavtal.

197 Det skall påpekas att förstainstansrätten inte har godtagit någon av sökandens grunder till stöd för yrkandet om ogiltigförklaring av artikel 1 i beslutet.

198 Följaktligen kan talan inte bifallas på den första delgrunden.

Den andra delgrunden: Huruvida det förekom en detaljreglering av kartongmarknaden inom gemenskapen

Parternas argument

- 199 Även om påståendena om överträdelserna skulle vara riktiga har sökanden gjort gällande att det inte var fråga om att "detaljreglera kartongmarknaden inom gemenskapen" (punkt 168 femte strecksatsen i övervägandena i beslutet). Tvärtom påverkade de påstådda överträdelserna bara konkurrensen på ett väldigt generellt sätt.
- 200 Beslutet innehåller motstridiga uppgifter om vilken typ av konkurrensbegränsande åtgärder som påstås ha genomförts. I punkt 52 i övervägandena beskrivs till exempel den påstådda samverkan kring marknadsuppdelning som ett allmänt samtycke till att inte öka de respektive marknadsandelarna medan det i punkt 60 talas om årliga förhandlingar om marknadsandelar. Det var i vart fall inte fråga om någon detaljreglering av kartongmarknaden och kommissionen har inte ens visat att det förelåg en samordning i syfte att fastställa kvoter för varje kartongkvalitet.
- 201 Kommissionen har med hänvisning till den bedömning som görs i beslutet vidhållit att producenterna reglerade kartongmarknaden i detalj.

Förstainstansrättens bedömning

- 202 Det har redan konstaterats att kommissionen har visat att sökanden deltog i de moment som utgjorde den överträdelse som fastslås i artikel 1 i beslutet, det vill

säga i en prissamverkan, i en samverkan i fråga om driftstopp och i en samverkan i fråga om marknadsandelar. Det har även konstaterats att deltagarna i PWG:s möten, bland annat sökanden, ingick ett avtal vid slutet av år 1987. Vidare har sökanden varken bestritt att PWG bestämde tidpunkt och ordningsföljd för avsändandet av de olika tillkännagivandena om nya prishöjningar och att JMC informerades om detta (se bland annat punkt 73 i övervägandena i beslutet) eller att JMC hade till uppgift att ange hur de prisinitiativ som tagits av PWG skulle kunna genomföras i varje land och i förhållande till de viktigaste kunderna (punkt 44 andra stycket andra strecksatsen i övervägandena).

- 203 Slutligen har sökanden varken bestritt kommissionens konstaterade att "[ö]verenskommelsen gällde för i stort sett hela gemenskapens område" eller att "[d]e företag som deltog i överträdelsen [täckte] praktiskt taget hela marknaden" (punkt 168 andra och fjärde strecksatserna i övervägandena i beslutet).
- 204 Under dessa omständigheter kan sökanden inte rätteligen bestrida kommissionens bedömning att de företag som deltog i överträdelsen hade ägnat sig åt att "detaljreglera kartongmarknaden inom gemenskapen" (punkt 168 femte strecksatsen i övervägandena i beslutet).
- 205 Talan kan således inte bifallas på den andra delgrunden.

Den tredje delgrunden: Huruvida hemlighållandet och döljandet av överträdelsen skall anses utgöra försvårande omständigheter

Parternas argument

- 206 Sökanden har påstått att kommissionen ansåg det utgöra försvårande omständigheter att sinnrika åtgärder hade vidtagits för att dölja samverkans natur och omfattning (punkterna 167 och 168 i övervägandena i beslutet).

- 207 Avsaknaden av officiella protokoll eller dokumentation från PWG:s och JMC:s möten kan inte på något sätt anses utgöra sinnrika åtgärder. Sökanden anser inte att kommissionen har bevisat att åtgärder vidtogs för att deltagarna inte skulle föra anteckningar. Även om detta skulle anses vara bevisat, är inte heller sådana åtgärder sinnrika. Eftersom kommissionen felaktigt ansåg att överträdelserna hade begåtts uppsåtligen, kunde den i alla händelser inte beakta också de påstådda åtgärderna som vidtogs i syfte att dölja överenskommelsen.
- 208 Vad beträffar påståendet att det bestämdes i förväg när prishöjningarna skulle börja gälla, har sökanden betonat att prissamverkan nödvändigtvis innebar en samordning i fråga om genomförandet av prishöjningarna, åtminstone i fråga om huvudmännen. Eftersom kommissionen ansåg att företagen uppsåtligen hade gjort sig skyldiga till överträdelserna, kunde kommissionen inte även beakta uppgifter som hade ett nödvändigt samband med den avsiktliga överträdelserna.
- 209 Kommissionen har gjort gällande att hemlighållandet skall beaktas vid bedömningen av hur allvarlig överträdelserna var. Avsiktliga överträdelser av konkurrensreglerna åtföljs inte nödvändigtvis av åtgärder för att dölja överträdelserna. I förevarande fall var överenskommelsens deltagare överens om att inte spara anteckningar från de diskussioner som fördes (protokollet från förhöret vid kommissionen, sidan 46) och de planerade noga hur olika prisinitiativ skulle genomföras (punkt 73 i övervägandena i beslutet). Kommissionen har följaktligen korrekt gjort gällande att hemlighållandet av överträdelserna var en försvarande omständighet som skulle beaktas vid beräkningen av böterna.

Förstainstansrättens bedömning

- 210 Enligt punkt 167 tredje stycket i övervägandena i beslutet är "en av de allvarligaste aspekterna av överträdelserna ... att företagen för att försöka dölja överenskommelsens existens har gått så långt att de i förväg för var och en av de största tillver-

karna har bestämt tidpunkt och ordningsföljd för de olika tillkännagivandena om nya prishöjningar”. Av beslutet framgår dessutom följande: ”tillverkarna skulle, genom detta noggrant planerade vilseledande, ha kunnat förklara de på varandra följande enhetliga, regelbundna prishöjningarna inom hela branschen med ett ’oligopolistiskt uppträdande’” (punkt 73 tredje stycket i övervägandena). Slutligen har kommissionen enligt punkt 168 sjätte strecksatsen i övervägandena bestämt den allmänna bötesnivån med beaktande av de ”sinnrika åtgärder [som] har vidtagits för att dölja samverkans verkliga natur och omfattning (avsaknaden av officiella protokoll eller dokumentation från PWG:s och JMC:s möten, deltagarna uppmanades att inte föra anteckningar, tidpunkten och ordningsföljden för tillkännagivandena om prishöjningarna bestämdes så att man skulle kunna hävda att dessa höjningar endast ’följde på andra höjningar’ osv.)”.

- 211 Sökanden har inte bestritt kommissionens påstående att företagen i förväg planerade tidpunkt och ordningsföljd för tillkännagivandena om prishöjningarna. Vad beträffar kommissionens slutsats att planeringen av tidpunkt och ordningsföljd för tillkännagivandena om prishöjningarna hade till syfte att dölja samordningen av priserna, har sökanden inte lämnat en godtagbar förklaring som visar att samordningen av tidpunkt och ordningsföljd för tillkännagivandena om prishöjningarna hade ett annat syfte än vad kommissionen kom fram till.
- 212 Bristen på officiella protokoll och den nästan totala avsaknaden av interna anteckningar avseende PWG:s och JMC:s möten utgör med hänsyn till antalet möten, deras varaktighet och de ifrågasättande diskussionernas natur ett tillräckligt bevis för kommissionens påstående att deltagarna hade uppmanats att inte föra anteckningar.
- 213 Av det ovan anförda följer att de företag som deltog i dessa organs möten inte bara var medvetna om att deras agerande var olagligt utan även vidtog åtgärder för att dölja denna samverkan. Kommissionen har således med rätta ansett dessa åtgärder

som försvårande omständigheter vid sin bedömning av hur allvarlig överträdelsen var.

214 Talan kan således inte bifallas på den tredje delgrunden.

Den fjärde delgrunden: Huruvida kommissionen har gjort en felaktig bedömning när den ansåg att överenskommelsens "syften ... i hög grad uppnåtts"

Parternas argument

- 215 Sökanden har bestritt att överenskommelsens "syften ... i hög grad uppnåtts" (punkt 168 sjunde strecksatsen i direktivet). Sökanden har med hänvisning till sin redogörelse för kartongmarknadens särdrag (ovan punkt 48 och följande punkter) och till LE-rapporten gjort gällande att det inte finns några uppgifter som styrker att prisutvecklingen inte hade varit exakt densamma om det inte hade förekommit någon form av samordning mellan producenterna.
- 216 Sökanden har gjort gällande att kommissionens uppgifter om kostnadsutvecklingen och om försäljningsintäkterna inom kartongsektorn inte är riktiga i fråga om sökanden. Vidare är uppgifterna i beslutet om bruttovinst (punkt 16 i övervägandena) felaktiga. Avskrivningarna på investeringskostnaderna utgör nämligen ungefär 27 procent av det genomsnittliga kartongpriset. Kommissionen har emellertid inte beaktat denna uppgift när den beräknade producenternas genomsnittliga bruttovinst. När kommissionen följaktligen uppger i beslutet att den genomsnittliga bruttovinsten uppgick till 20 procent under perioden 1986—1991, betyder detta i själva verket att det var fråga om en förlust på 7 procent.

- 217 Till stöd för sina påståenden att prissamordningen inte invercade på marknaden har sökanden hänvisat till tabeller som visar hur taxorna utvecklades i förhållande till de bruttopriser som den faktiskt kunde ta ut på marknaden. Dessa tabeller, av vilka prisutvecklingen avseende representativa kunder och kartongkvaliteter på de huvudsakliga nationella marknaderna framgår, visar att det förelåg en stor skillnad mellan taxorna och transaktionspriserna.
- 218 Kommissionen har inledningsvis påpekat att det är lämpligt att göra skillnad mellan två typer av resultat till följd av prisinitiativen på marknaden. Vad gäller den första typen av resultat, det vill säga att de priser som PG Paperboard kom överens om utgjorde utgångspunkten vid förhandlingarna med kunderna, har sökanden inte bestritt att sådana resultat existerar. Följaktligen är det otänkbart att inte den andra typen av resultat, det vill säga återverkningar på de faktiska marknadpriserna av initiativen till prishöjningar, också har uppkommit, eftersom säljarens utgångspunkt vid priset förhandlingarna alltid inverkar på transaktionspriset. Detta gäller i än högre grad då alla säljare har samma utgångspunkt.
- 219 Vidare ansträngde sig tillverkarna i förhandlingarna med sina kunder för att ta ut de överenskomna prishöjningarna (se sidan 2 i bilaga 73 till meddelandet om anmärkningar).
- 220 Det var förvisso inte alltid möjligt att ta ut prishöjningarna i samma proportioner av alla kunder och på alla marknader (punkt 100—102 i övervägandena i beslutet). Det framgår dock av flera interna dokument som utarbetats av producenterna själva (dokument C-4-1 och C-11-11) att sådana svårigheter vid genomförandet av prishöjningarna inte betydde att de inte var framgångsrika.

- 221 Kommissionens konstateranden kullkastas inte heller av de tabeller sökanden har hänvisat till. Dessa tabeller kan inte anses ha något bevisvärde bland annat på grund av de visar oregelbundna prisökningar. Även om sökanden vidare har bekräftat att tabellerna visar utvecklingen av de fakturerade priserna i fråga om kunderna och de representativa kvaliteterna, kvarstår dock att sökanden inte har redogjort för vilka kriterier som har använts för välja ut dessa fakturor.
- 222 Vad beträffar LE-rapporten framgår det inte av denna att det inte förelåg ett samband mellan de tillkännagivna priserna och transaktionspriserna. Det framgår däremot tydligt av tabellerna 10 och 11 i denna rapport att utvecklingen av transaktionspriserna i genomsnitt följde de tillkännagivna priserna. För perioden 1988—1989 framgår det av denna studie att det förelåg ett linjärt samband mellan dessa priser, vilket för övrigt medgavs av studiens upphovsman vid förhöret vid kommissionen (sidorna 21 och 28 i protokollet). Följaktligen kunde kartongtillverkarna genom enhetliga taxehöjningar öka transaktionspriset markant.
- 223 Slutligen är sökandens påstående att de enhetliga taxehöjningarna faktiskt beslutades till följd av kostnadsutvecklingen irrelevant. För övrigt är uppgifterna i beslutet om kostnadsutvecklingen och definitionen av bruttovinsten hämtade från LE-rapporten.

Förstainstansrättens bedömning

- 224 Enligt punkt 168 sjunde strecksatsen i övervägandena i beslutet har kommissionen fastställt det generella bötesbeloppet med beaktande av bland annat att överenskommelsens "syften ... i hög grad uppnåtts". Det är ostridigt att kommissionen härvid hänvisat till den i artikel 1 i beslutet konstaterade överträdelsens inverkan på marknaden.

- 225 Förstainstansrätten anser att det för prövningen av kommissionens bedömning av överträdelsens verkningar räcker att undersöka hur den bedömt resultaten av prissamverkan. Genom en undersökning av resultaten av prissamverkan, vilka är de enda resultaten som sökanden har bestritt, är det möjligt att göra en allmän bedömning av om syftet med överenskommelsen uppnåddes, eftersom samverkan kring driftstopp och kring marknadsandelar hade till syfte att säkra att de samordnade prisinitiativen blev en framgång.
- 226 Kommissionen har, beträffande prissamverkan, gjort en bedömning av dess generella resultat. Även om det antas att de individuella uppgifter som sökanden har tillhandahållit skulle, som denne påstått, styrka att resultaten av prissamverkan var av mindre betydelse för sökandens del än för den europeiska kartongmarknaden i dess helhet, räcker inte sådana individuella uppgifter i sig för att ifrågasätta kommissionens bedömning. Sökandens påstående att kommissionen, i punkt 16 i övervägandena i beslutet, har stött sig på en felaktig definition av kartongproducenternas genomsnittliga bruttovinst är inte heller relevant. Det finns nämligen inga uppgifter som styrker att kommissionen beaktade en på ett sådant sätt definierad bruttovinst när den bedömde resultaten av prissamverkan på marknaden eller för övrigt att den verkliga bruttovinsten borde ha beaktats vid denna bedömning.
- 227 Det framgår av beslutet, och som kommissionen har bekräftat under sammanträdet, att tre olika resultat har fastställts. Kommissionen har dessutom åberopat den omständigheten att prisinitiativen i deras helhet ansetts som framgångsrika av tillverkarna själva.
- 228 Det första resultat som har beaktats av kommissionen, och som inte har bestritts av sökanden, består i att kunderna faktiskt underrättades om de överenskomna prishöjningarna. De nya priserna tjänade härvid som bas i händelse av individuella förhandlingar med kunderna om transaktionspriserna (se bland annat punkterna 100 och 101 femte och sjätte styckena i övervägandena i beslutet).

- 229 Det andra resultatet består i att utvecklingen av transaktionspriserna följde de tillkännagivna priserna. Kommissionen har i detta avseende hävdatt att "tillverkarna inte nöjde sig med att tillkänna de överenskomna prishöjningarna, utan vidtog, med några få undantag, konkreta åtgärder för att säkerställa att de tillämpades i förhållande till kunderna" (punkt 101 första stycket i övervägandena i beslutet). Kommissionen har medgett att kunderna ibland beviljades eftergifter vad gällde tidpunkten för höjningen eller individuella rabatter eller prissänkningar, bland annat i händelse av stora order, och att "den genomsnittliga nettohöjningen efter avdrag för prissänkningar, rabatter och andra eftergifter alltid låg under det totala beloppet för den tillkännagivna höjningen" (punkt 102 sista stycket i övervägandena i beslutet). Kommissionen har emellertid med hänvisning till diagram i LE-rapporten — en ekonomisk studie som genomfördes inför förfarandet vid kommissionen på uppdrag av ett flertal av de företag till vilka beslutet var riktat — påstått att det under den period som beslutet avser fanns ett "klart linjärt samband" mellan utvecklingen av de tillkännagivna priserna och transaktionspriserna, omräknade i nationella valutor eller ecu. Kommissionen drog härav följande slutsats: "Nettoprishöjningarna följde de tillkännagivna höjningarna nära, om än med en viss tidsförskjutning. Rapportens författare medgav själv under förhöret att detta var fallet under åren 1988 och 1989" (punkt 115 andra stycket i övervägandena).
- 230 Det måste medges att det var riktigt av kommissionen att vid bedömningen av det andra resultatet anse förekomsten av ett linjärt samband mellan utvecklingen av de tillkännagivna priserna och utvecklingen av transaktionspriserna som ett bevis för prisinitiativens inverkan på de sistnämnda priserna, i enlighet med tillverkarnas eftersträfvade syfte. Det är ostridigt att bruket att föra individuella förhandlingar med kunderna på den ifrågavarande marknaden innebär att transaktionspriset i allmänhet inte är identiskt med det tillkännagivna priset. Det kan därför inte förväntas att höjningarna av transaktionspriserna var identiska med höjningarna av de tillkännagivna priserna.
- 231 Vad beträffar förekomsten av ett samband mellan höjningarna av de tillkännagivna priserna och höjningarna av transaktionspriserna var det riktigt av kommissionen att åberopa LE-rapporten. Denna rapport utgör en analys av prisutvecklingen på kartong under den period som avses i beslutet och grundas på uppgifter som tillhandahållits av ett flertal tillverkare, däribland sökanden.

- 232 Rapporten bekräftar emellertid endast delvis att det under viss tid förelegat ett "klart linjärt samband". En undersökning av perioden år 1987—1991 ger vid handen tre olika delperioder. Författaren till LE-rapporten gjorde i detta hänseende följande sammanfattning av sina slutsatser under förhöret vid kommissionen: "Det finns inget klart samband, ens med hänsyn till en tidsförskjutning, mellan höjningen av de tillkännagivna priserna och marknadspriserna under början av den aktuella perioden 1987—1988. Däremot förelåg ett sådant samband under år 1988/1989, medan detta samband därefter blev allt mindre påtagligt och i det närmaste märkligt [oddy] under perioden år 1990/1991" (protokoll från förhöret, s. 28). Han påpekade även att dessa variationer i tiden var nära kopplade till variationerna i efterfrågan (se bland annat protokollet från förhöret, s. 20).
- 233 Författarens muntliga slutsatser överensstämmer med analysen i hans rapport och i synnerhet med diagrammen över utvecklingen av de tillkännagivna priserna och utvecklingen av transaktionspriserna (LE-rapporten, diagram 10 och 11, s. 29). Det skall således konstateras att kommissionen endast delvis har bevisat förekomsten av det "klar[a] linjära samband" som den har gjort gällande.
- 234 Under sammanträdet påpekade kommissionen att den även beaktat ett tredje resultat av prissamverkan som bestod i att transaktionsprisnivån var högre än den skulle ha varit om det inte hade förekommit någon samverkan. Kommissionen understök i detta hänseende att tidpunkterna och den ordningsföljd i vilken prishöjningarna skulle tillkännages hade beslutats av PWG, samt framhåller i beslutet att "det är osannolikt att de samordnade tillkännagivandena på dessa villkor inte skulle ha haft någon inverkan på den faktiska prisnivån" (punkt 136 tredje stycket i övervägandena i beslutet). I LE-rapporten (avdelning 3) har emellertid en modell fastställts, som gör det möjligt att förutse den prisnivån som följer av objektiva marknadsvillkor. Enligt denna rapport har prisnivån, såsom denna bestämts av objektiva ekonomiska faktorer under perioden 1975—1991, utvecklats, med obetydliga variationer, på exakt samma sätt som de tillämpade transaktionspriserna, inklusive under den period som avses i beslutet.

- 235 Trots dessa slutsatser är det inte möjligt att utifrån analysen i rapporten konstatera att de samordnade prisinitiativen inte gjorde det möjligt för tillverkarna att uppnå en transaktionsprisnivå som var högre än den som skulle ha uppkommit genom fri konkurrens. Som kommissionen framhöll vid sammanträdet är det i detta hänseende möjligt att de faktorer som beaktades i nämnda analys har påverkats av förekomsten av samverkan. Kommissionen har därmed med rätta gjort gällande att samverkan exempelvis har kunnat minska företagens incitament att sänka sina kostnader. Däremot har den inte påvisat något direkt fel i LE-rapportens analys och har inte heller framlagt egna ekonomiska analyser av den hypotetiska utvecklingen av transaktionspriserna i avsaknad av varje form av samordning. Mot denna bakgrund kan kommissionens påstående att transaktionsprisnivån hade varit lägre i avsaknad av en samverkan mellan tillverkarna inte anses styrkt.
- 236 Av detta följer att det tredje resultatet av prissamverkan inte har bevisats.
- 237 De föregående konstaterandena ändras inte av den subjektiva bedömning av tillverkarna, som kommissionen har grundat sig på när den fann att överenskommelsens syften i hög grad hade uppnåtts. Kommissionen har på denna punkt hänvisat till en lista över handlingar som den tillhandahöll under sammanträdet. Även om det antas att kommissionen har kunnat grunda sin bedömning av prisinitiativens eventuella framgång på handlingar av vilka vissa tillverkares subjektiva uppfattning framgår, måste det konstateras att ett flertal företag, däribland sökanden, vid sammanträdet med rätta hänvisat till det stora antal handlingar i målet av vilka det framgår att tillverkarna hade problem med att genomföra de överenskomna prishöjningarna. Mot denna bakgrund kan kommissionens hänvisning till tillverkarnas egna förklaringar inte anses som tillräcklig grund för den slutsatsen att överenskommelsens syften i hög grad uppnåtts.
- 238 Av vad som ovan anförts följer att de verkningar av överträdelsen som kommissionen har gjort gällande endast har bevisats till viss del. Förstainstansrätten kommer att undersöka betydelsen av denna slutsats inom ramen för sin fulla prövningsrätt i fråga om böter i samband med att den bedömer hur allvarlig den i föreliggande fall konstaterade överträdelsen är (se nedan punkt 262).

Den femte delgrunden: Hurvida kommissionen har utgått från en felaktig bruttovinst

Parternas argument

- 239 Sökanden har upprepat att kommissionens bedömning att företagen inom kartongsektorn gjorde en bruttovinst på 20 procent under perioden 1986—1991 är felaktig. Genom att basera sig på denna siffra har kommissionen underlåtit att beakta de höga investeringskostnaderna inom denna sektor (se ovan punkt 216). Även om det inte uttryckligen framgår av beslutet att denna uppgift beaktades vid fastställandet av den allmänna bötesnivån, är det dock troligt att detta fel har haft stor betydelse, eftersom det hänvisas till denna bruttovinst på flera ställen i beslutet. Kommissionen har själv medgett att det vid fastställandet av bötesbeloppets storlek är av avgörande betydelse huruvida företagen har åtnjutit ekonomiska fördelar till följd av sitt konkurrensbegränsande beteende (*XXXI: a rapporten om konkurrenspolitiken*, punkt 139). Böterna bör därför nedsättas i väsentlig mån till följd av detta fel.
- 240 Kommissionen har gjort gällande att den inte har beaktat kartongtillverkarnas genomsnittliga bruttovinst vid beräkningen av böterna. Vidare anges i *XXXI: a rapporten om konkurrenspolitiken* endast vissa allmänna kriterier som kan beaktas vid beräkningen av böterna. Slutligen är uppgifterna om bruttovinst i punkt 16 riktiga, eftersom de är hämtade från LE-rapporten.

Förstainstansrättens bedömning

- 241 Det skall konstateras att kartongtillverkarnas genomsnittliga bruttovinst inte räknas upp bland de uppgifter som kommissionen har beaktat vid fastställandet av den allmänna bötesnivån och de enskilda bötesbeloppen (se punkt 167—169 i övervägandena i beslutet).

- 242 Det framgår i varje fall av punkt 16 sista stycket i övervägandena i beslutet att uppgifterna om kartongproducenternas genomsnittliga bruttovinst var hämtade från LE-rapporten. Det framgår även av beslutet (fotnot 1 på samma sida) att kommissionen kände till att denna bruttovinst hade beräknats utan hänsyn till avskrivningarna på investeringskostnaderna.
- 243 Härav följer att sökandens argument att kommissionen har baserat sig på en felaktig definition av kartongtillverkarnas vinst saknar grund.
- 244 Följaktligen kan talan inte bifallas på den femte delgrunden.
- 245 Härav följer att talan över huvud taget inte kan bifallas på denna grund.

B — *Huruvida kommissionen har åsidosatt artikel 190 i fördraget samt likabehandlingsprincipen vid fastställandet av den allmänna bötesnivån*

Parternas argument

- 246 Sökanden har medgett att kommissionen har rätt att höja den allmänna bötesnivån i ett beslut i förhållande till sin tidigare beslutspraxis när den anser det nödvändigt att förstärka böternas avskräckande verkan (domstolens dom av den 7 juni 1983 i de förenade målen 100/80, 101/80, 102/80 och 103/80, *Musique Diffusion française m. fl. mot kommissionen*, REG 1983, s. 1825, punkt 108, svensk specialutgåva, häfte 7, och dom i ovannämnda målet ICI mot kommissionen). Kommissionen

åsidosätter emellertid artikel 190 i fördraget samt likabehandlingsprincipen när den, som i förevarande fall, höjer bötesnivån godtyckligt och utan närmare motivering.

- 247 Sökanden har vidare jämfört procentsatsen för böterna (7,5 procent av omsättningen på gemenskapens kartongmarknad år 1990 för de "ordinarie deltagarna" och 9 procent för de påstådda "huvudmännen") och det totala bötesbeloppet med kommissionens beslut i tidigare ärenden (se till exempel kommissionens beslut 86/398/EEG av den 23 april 1986 om ett förfarande för tillämpning av artikel 85 i EEG-fördraget, IV/31.149 — Polypropylen, EGT L 230, s. 1, nedan kallat Polypropylenbeslutet eller Polypropylenärendet, och kommissionens beslut 89/191/EEG av den 21 december 1988 om ett förfarande för tillämpning av artikel 85 i EEG-fördraget, IV/31.866 PEBD EGT L 74, 1989, s. 21). Härav har sökanden dragit slutsatsen att den i förevarande fall tillämpade procentsatsen för böterna är mycket högre än i tidigare fall och att procentsatsen för böterna är nästan dubbelt så hög för de påstådda "huvudmännen". Vidare är det totala bötesbeloppet mycket högre än i tidigare fall.
- 248 Med hänvisning till det beslut som blev föremål för förstainstansrättens dom av den 21 februari 1995 i mål T-29/92, SPO m. fl. mot kommissionen (REG 1995, s. II-289) har sökanden bestritt att det beteende som är aktuellt i förevarande fall kan anses särskilt allvarligt jämfört med i kommissionens tidigare ärenden.
- 249 Att kommissionen har gjort en oriktig bedömning av hur allvarlig överträdelsen var bekräftas även av en jämförelse med bötesnivån i kommissionens beslut 94/815/EG av den 30 november 1994 om ett förfarande för tillämpning av artikel 85 i EG-fördraget (IV/33.126 och 33.322 — cement, EGT L 343, s. 1).
- 250 Sökanden har dragit slutsatsen att bötesnivån har ökat märkbart och i orimligt stor utsträckning i förevarande fall jämfört med bötesnivån i liknande ärenden. Sökanden

den har betonat att kommissionens ledamot med ansvar för konkurrenspolitiken i ett anförande den 16 september 1994 uppgav att kommissionen i nu aktuellt fall hade höjt bötesbeloppen i väsentlig omfattning jämfört med kommissionens tidigare praxis.

- 251 Även om kommissionen i allmänhet inte är skyldig att i detalj motivera sina beslut i fråga om böterna, är det nödvändigt att den förklarar varför den så påtagligt har gått i från sin tidigare bötespraxis (se bland annat domstolens dom av den 26 november 1975 i mål 73/74, *Groupement des fabricants de papiers peints de Belgique m. fl. mot kommissionen*, REG 1975, s. 1491, punkt 30—33, svensk specialutgåva, häfte 2, och förstainstansrättens dom av den 27 oktober 1994 i mål T-34/92, *Fiatagri och New Holland Ford mot kommissionen*, REG 1994, s. II-905, punkt 35, svensk specialutgåva, häfte 16).
- 252 Slutligen har sökanden gjort gällande att kommissionen har åsidosatt Europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna av den 4 november 1950 (nedan kallad den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna) i vilken det föreskrivs rätt till domstolsprövning, eftersom det i större utsträckning krävs insyn för att det skall kunna gå att kontrollera om kommissionen i ett visst fall har rättat sig efter likabehandlingsprincipen.
- 253 Kommissionen har påpekat att den enligt artikel 15.2 i förordning nr 17 har rätt att ålägga böter på upp till högst 10 procent av det aktuella företagens årsomsättning. Den procentsats som har tillämpats i förevarande fall ligger utan tvekan inom de gränser som föreskrivs i denna förordning, eftersom hänsyn endast har tagits till omsättningen avseende kartongförsäljningen inom gemenskapen.

- 254 Vidare kan kommissionen, inom de gränser som föreskrivs i förordning nr 17, när som helst höja bötesnivån när detta är nödvändigt för att genomföra gemenskapens konkurrenspolitik, i synnerhet för att förstärka böternas avskräckande verkan (domen i ovannämnda målet *Musique Diffusion française m. fl. mot kommissionen*, punkt 106—109). Kommissionen är då inte bunden av sin tidigare beslutspraxis (domen i ovannämnda målet *ICI mot kommissionen*, punkterna 382 och 385) och det är således av mindre betydelse om det föreliggande fallet kan jämföras med tidigare ärenden eller om kommissionen i avsevärd mån har höjt den allmänna bötesnivån. Bötesnivån har i varje fall varken höjts godtyckligt eller i avsevärd utsträckning jämfört med tidigare ärenden.
- 255 Slutligen är kommissionens bedömning att den konstaterande överträdelsen var särskilt allvarlig riktig.

Förstainstansrättens bedömning

- 256 Enligt artikel 15.2 i förordning nr 17 får kommissionen besluta om att ålägga varje företag som uppsåtligen eller av oaktsamhet har deltagit i en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget böter om lägst ettusen ecu och högst en miljon ecu, eller ett högre belopp som dock inte får överstiga tio procent av föregående räkenskapsårs omsättning för varje företag som deltagit i överträdelsen. När bötesbeloppet fastställs skall hänsyn tas både till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den pågått. Såsom framgår av domstolens rättspraxis skall frågan om hur allvarlig överträdelsen är avgöras med hänsyn till ett stort antal omständigheter, såsom i synnerhet de särskilda omständigheterna i målet, dess kontext och böternas avskräckande verkan, utan att det har fastställts någon tvingande eller uttömmande förteckning över de kriterier som absolut skall tas i beaktande (domstolens beslut av den 25 mars 1996 i mål C-137/95 P, *SPO m. fl. mot kommissionen*, REG 1996, s. I-1611, punkt 54).

- 257 Kommissionen har i föreliggande fall fastställt den allmänna bötesnivån med beaktande av hur länge överträdelsen pågått (punkt 167 i övervägandena i beslutet) samt med beaktande av följande omständigheter (punkt 168 i övervägandena):
- Samverkan kring prisfastställelse och uppdelning av marknaden utgör i sig allvarliga konkurrensbegränsande åtgärder.
 - Överenskommelsen gällde för i stort sett hela gemenskapens område.
 - Gemenskapsmarknaden för kartong är en betydelsefull ekonomisk sektor som varje år uppgår till omkring 2,5 miljarder ecu.
 - De företag som deltog i överträdelsen täcker praktiskt taget hela marknaden.
 - Överenskommelsen har fungerat i form av ett system för regelbundna, institutionaliserade möten som syftat till att detaljreglera kartongmarknaden inom gemenskapen.
 - Sinnrika åtgärder har vidtagits för att dölja samverkans verkliga natur och omfattning (avsaknaden av officiella protokoll eller dokumentation från PWG:s och JMC:s möten, deltagarna uppmanades att inte föra anteckningar, tidpunkten och ordningsföljden för tillkännagivandena om prishöjningarna bestämdes så att man skulle kunna hävda att dessa höjningar endast 'följde på andra höjningar' osv.).
 - Överenskommelsens syften har i hög grad uppnåtts.”

- 258 Förstainstansrätten erinrar vidare om att det är klarlagt att böter på en grundnivå om 9 procent eller 7,5 procent av omsättningen på gemenskapsmarknaden för kartong år 1990 för vart och ett av de företag som var mottagare av beslutet har ålagts de företag som har ansetts som "huvudmän" för överenskommelsen respektive de övriga företagen.
- 259 Det finns anledning framhålla, för det första, att kommissionen vid sin bedömning av den allmänna bötesnivån kan beakta att uppenbara överträdelser av gemenskapens konkurrensregler fortfarande är förhållandevis vanligt förekommande och att kommissionen därför har rätt att höja bötesnivån när den anser att det är nödvändigt att förstärka böternas avskräckande verkan. Följaktligen kan den omständigheten att kommissionen tidigare har tillämpat en viss bötesnivå för vissa typer av överträdelser inte medföra att kommissionen inte skulle kunna höja denna nivå inom de gränser som föreskrivits i förordning nr 17, om detta visar sig nödvändigt för att gemenskapens konkurrenspolitik skall kunna säkerställas (se bland annat domen i ovannämnda målet *Musique Diffusion française m. fl. mot kommissionen*, punkt 105—108, och domen i ovannämnda målet *ICI mot kommissionen*, punkt 385).
- 260 För det andra har kommissionen med rätta hävdad att på grund av de särskilda omständigheterna i föreliggande fall kan ingen direkt jämförelse göras mellan den allmänna bötesnivån i det aktuella beslutet och den bötesnivå som kommissionen har tillämpat i sin tidigare beslutspraxis, och i synnerhet i Polypropylenbeslutet, som kommissionen själv anser vara det ärende som närmast kan jämföras med det aktuella fallet. I motsats till ärendet som gav upphov till Polypropylenbeslutet har emellertid ingen förmildrande omständighet beaktats i föreliggande fall vid fastställandet av den allmänna bötesnivån. Som förstainstansrätten emellertid redan har konstaterat har företagen vidtagit sinnrika åtgärder för att dölja överträdelsens existens, vilket anses som en särskilt allvarlig aspekt av överträdelsen och som särskiljer denna från tidigare överträdelser som konstaterats av kommissionen.
- 261 För det tredje skall det framhållas att överträdelsen av artikel 85.1 i fördraget dels pågått under lång tid, dels var av uppenbar beskaffenhet. Dessutom begicks den trots att kommissionens tidigare beslutspraxis, och i synnerhet Polypropylenbeslutet, borde ha utgjort ett varnande exempel.

- 262 Mot bakgrund av dessa omständigheter kan det anses att det av de kriterier som anges i punkt 168 i övervägandena i tillräcklig mån går att utläsa på vilka grunder kommissionen fastställde den allmänna bötesnivån och att dessa kriterier är tillräckliga för att motivera en sådan nivå. Förstainstansrätten har visserligen redan konstaterat att de resultat av prissamverkan som kommissionen beaktat vid fastställandet av den allmänna bötesnivån endast har bevisats till viss del. Mot bakgrund av vad som anförts ovan påverkar emellertid inte denna slutsats i väsentlig utsträckning bedömningen av hur allvarlig den konstaterade överträdelsen är. I detta hänseende räcker det att företagen faktiskt har tillkännagett de överenskomna prishöjningarna och att de tillkännagivna priserna har utgjort grund för fastställandet av individuella transaktionspriser för att denna prissamverkan skall anses ha haft såväl till syfte som resultat att allvarligt begränsa konkurrensen. Förstainstansrätten anser följaktligen inom ramen för sin fulla prövningsrätt att konstaterandena i fråga om överträdelsens verkningar inte motiverar en sänkning av den allmänna bötesnivå som kommissionen har fastställt.
- 263 Slutligen har kommissionen, när den i föreliggande fall fastställde den allmänna bötesnivån, inte avvikit från sin tidigare beslutspraxis på ett sådant sätt att den borde ha lämnat en utförligare motivering av sin bedömning av hur allvarlig överträdelsen var (se bland annat domen i ovannämnda målet *Groupement des fabricants de papiers peints de Belgique m. fl. mot kommissionen*, punkt 31).
- 264 Talan kan således inte bifallas på denna grund.

C — Huruvida kommissionen har åsidosatt artikel 190 i fördraget vid fastställandet av de enskilda bötesbeloppens storlek

Parternas argument

- 265 Sökanden har gjort gällande att enbart en uppräknig, i punkt 169 i övervägandena i beslutet, av de kriterier som har beaktats vid fastställandet av bötesbeloppets storlek inte utgör en tillräcklig motivering. Det framgår inte av beslutet hur de olika

bötesbeloppen har beräknats. Det är inte heller möjligt att kontrollera om det är berättigat att göra den skillnad som görs mellan de olika företagen i fråga om böterna. Det är nödvändigt att motivera beslutet i större utsträckning på denna punkt när, som i förevarande fall, en orimligt stor skillnad har gjorts mellan företagen. I bland annat de fall då vissa omständigheter som kommissionen har grundat sitt beslut på inte existerar, måste förstainstansrätten, för att den skall kunna kontrollera att bötesbeloppen är riktiga, känna till vilken vikt kommissionen har lagt vid varje omständighet som den har ansett vara försvarande. Detta gäller i än högre grad när det, som i förevarande fall, finns uppgifter som tyder på att de företag som inte avsåde sig sin rätt till försvar mot kommissionens påståenden har ålagts ett mycket högre bötesbelopp.

- 266 Kommissionen har för övrigt ansett det föreliggande behov av att ytterligare motivera hur den hade gjort skillnad mellan de olika företagen, eftersom den vid en presskonferens den 13 juli 1994 lämnade uppgifter i detta avseende genom att till och med avslöja den matematiska formel som den påstods inte ha använt sig av. Motiveringen borde emellertid ha funnits med i själva beslutet.
- 267 Slutligen framgår det inte av beslutet varför kommissionen inte ville reducera sökandens böter trots att sökanden i sitt svar på meddelandet om anmärkningar i huvudsak inte bestred kommissionens påståenden om de faktiska omständigheterna. Det borde ha framgått av beslutet vilka faktiska omständigheter som medgavs eller inte bestreds under det administrativa förfarandet av de företag som beviljades reducerade böter.
- 268 Kommissionen har gjort gällande att beslutet innehåller en tillräcklig redogörelse för de skäl som varit avgörande vid fastställandet av böterna för varje företag. De kriterier som räknas upp i punkt 169 i övervägandena i beslutet skall förstås mot bakgrund av beslutets motivering i dess helhet (domen i ovannämnda målet ICI mot kommissionen, punkt 355). Beslutet innehåller nämligen en rad uppgifter om

vilken enskild bedömning kommissionen har gjort i fråga om sökanden (se bland annat punkterna 8, 9 36 och följande punkter, 170 och 173 i övervägandena).

- 269 Kommissionen har bestritt att beslutet inte är tillräckligt motiverat för att förstainstansrätten skall kunna kontrollera huruvida proportionalitetsprincipen har följts. Enligt kommissionen har sökanden uppenbarligen utgått från den felaktiga uppfattningen att böterna har fastställts med hjälp av en matematisk formel, vilket emellertid inte är fallet. De grundläggande procentsatser som har tillämpats varierar beroende på varje berört företags särskilda situation. Kommissionen har inte kunnat lämna uppgift om de berörda företagens omsättning, eftersom dessa uppgifter utgör affärshemligheter.
- 270 Vad beträffar de reduktioner som har beviljats till följd av samarbetet med kommissionen, har denna uppgett att beslutet innehåller sammanfattningar av de olika företagens grunder för försvar (punkt 107—110) och av kommissionens bedömning av dessa grunder (punkt 111—115 i övervägandena). Vad beträffar sökanden framgår det av punkterna 108 och 114 i övervägandena att kommissionen ansåg att sökandens uppgifter var materiellt inexakta på viktiga punkter och att sökanden därför inte kunde anses ha gjort några medgivanden (se även punkt 172 i övervägandena). Sökanden borde därför ha kunnat bedöma om den har bestraffats på ett relevant sätt och utan att diskrimineras i förhållande till de övriga företagen.
- 271 Kommissionen har slutligen påpekat att motiveringen avseende beräkningen av de enskilda böterna kan jämföras med motiveringen i Polypropylenbeslutet. Detta beslut ansågs vara tillräckligt motiverat (domen i ovannämnda målet ICI mot kommissionen, punkterna 353 och 354).

Förstainstansrättens bedömning

- 272 Förstainstansrätten har redan erinrat om skälen till att ett enskilt beslut skall motiveras (se ovan punkt 42).
- 273 Omfattningen av skyldigheten att motivera ett beslut om att, som i föreliggande fall, ålägga ett flertal företag böter för en överträdelse av gemenskapens konkurrensregler, skall fastställas mot bakgrund av att bedömningen av hur allvarliga överträdelserna är skall göras med hänsyn till ett stort antal omständigheter (se ovan punkt 256).
- 274 Kommissionen förfogar vid fastställandet av varje bötesbelopp över ett utrymme för skönsmässig bedömning, och den kan av denna anledning inte anses skyldig att tillämpa en exakt matematisk formel (se med samma innebörd förstainstansrättens dom av den 6 april 1995 i mål T-150/89, Martinelli mot kommissionen, REG 1995, s. II-1165, punkt 59).
- 275 I beslutet framgår de kriterier som beaktades för att fastställa den allmänna bötesnivån och de individuella bötesbeloppen av punkt 168 respektive punkt 169 i övervägandena. Vad för övrigt avser individuella böter förklarar kommissionen i punkt 170 i övervägandena att de företag som deltog i PWG:s möten i princip ansågs som "huvudmän" för överenskommelsen, medan övriga företag ansågs som "ordinarie deltagare" i denna. Slutligen anser kommissionen i punkterna 171 och 172 i övervägandena att de bötesbelopp som Rena och Stora har ålagts skall reduceras väsentligt på grund av att de samarbetat aktivt med kommissionen, samt att åtta andra företag även kan erhålla en något mindre reduktion på grund av att de i sina svar på meddelandet om anmärkningar inte förnekade de huvudsakliga faktiska omständigheter på vilka kommissionen grundade sina anmärkningar.

- 276 I sina inlagor i målet vid förstainstansrätten samt i sitt svar på rättens skriftliga fråga har kommissionen förklarat att böterna beräknades på grundval av omsättningen på gemenskapsmarknaden för kartong år 1990 för vart och ett av de företag som var mottagare av beslutet. Böter på en grundnivå om 9 procent eller 7,5 procent av den individuella årsomsättningen ålades således de företag som ansågs som "huvudmän" för överenskommelsen respektive de övriga företagen. Slutligen tog kommissionen hänsyn till vissa företags eventuellt samarbetsvilliga inställning under förfarandet vid kommissionen. Två företag fick av detta skäl sina böter reducerade med två tredjedelar, medan andra företags böter reducerades med en tredjedel.
- 277 Det framgår för övrigt av en tabell som kommissionen har tillhandahållit, och som innehåller uppgifter om fastställandet av varje individuellt bötesbelopp, att även om dessa inte har fastställts genom en strikt matematisk tillämpning av enbart ovannämnda sifferuppgifter har nämnda uppgifter emellertid systematiskt beaktats vid beräkningen av böterna.
- 278 I beslutet preciseras emellertid inte att böterna har beräknats på grundval av varje företags omsättning på gemenskapsmarknaden för kartong år 1990. I beslutet nämns inte heller de procentsatser på 9 respektive 7,5 procent som tillämpades för att beräkna de böter som ålades de företag som ansågs som "huvudmän" respektive de företag som ansågs som "ordinarie deltagare". Procentsatserna för reduktionen av böterna för Rena och Stora respektive åtta andra företag anges inte heller.
- 279 Mot bakgrund av den detaljerade redogörelsen i beslutet för de faktiska omständigheter som tillskrivits vart och ett av de företag som var mottagare av beslutet finns det i föreliggande fall för det första anledning anse att punkt 169—172 i övervägandena i beslutet innehåller tillräckliga och relevanta uppgifter om de omständigheter som har beaktats vid bedömningen av hur allvarlig den överträdelse var som vart och ett av de aktuella företagen gjort sig skyldigt till och hur länge den pågått (se med samma innebörd förstainstansrättens dom av den 24 oktober 1991 i mål T-2/89, Petrofina mot kommissionen, REG 1991, s. II-1987,

punkt 264). Vidare går det att förstå kommissionens resonemang med hjälp av de kriterier som anges till stöd för bötesreduktionerna och med hjälp av uppräkningslistan av de företag som beviljades reducerade böter (punkterna 171 och 172 i övervägandena). Följaktligen var kommissionen inte skyldig att mer i detalj redogöra för hur dessa kriterier tillämpades i enskilda fall.

280 För det andra, då, i likhet med det aktuella fallet, bötesbeloppen har fastställts genom att vissa bestämda uppgifter systematiskt beaktats, kan företagen, om var och en av dessa faktorer anges i beslutet, lättare bedöma dels om kommissionen har begått ett fel vid fastställandet av det individuella bötesbeloppet, dels om det individuella bötesbeloppet är berättigat i förhållande till de allmänna kriterier som tillämpats. I föreliggande fall skulle ett omnämmande i beslutet av de ifrågavarande faktorerna, närmare bestämt den aktuella årsomsättningen, referensåret, de grundläggande procentsatser som tillämpats samt procentsatsen för reduktionen av bötesbeloppen, inte ha inneburit att de exakta årsomsättningarna för de företag som var mottagare av beslutet implicit avslöjades, vilket hade utgjort ett åsidosättande av artikel 214 i fördraget. Det slutliga individuella bötesbeloppet är, som kommissionen själv har framhållit, inte ett resultat av en strikt matematisk tillämpning av dessa faktorer.

281 Kommissionen har för övrigt medgett under sammanträdet att det inte fanns något som hindrade att den i beslutet angav de faktorer som systematiskt hade beaktats och avslöjats under en presskonferens samma dag som beslutet antogs. Det kan i detta hänseende erinras om att enligt fast rättspraxis skall motiveringen av ett beslut ingå i själva beslutet och att hänsyn inte kan tas till kommissionens efterföljande förklaringar annat än i särskilda fall (se förstainstansrättens dom av den 2 juli 1992 i mål T-61/89, Dansk Pelsdyravlerforening mot kommissionen, REG 1992, s. II-1931, punkt 131, svensk specialutgåva, häfte 13, och med samma innebörd förstainstansrättens dom av den 12 december 1991 i mål T-30/89, Hilti mot kommissionen, REG 1991, s. II-1439, punkt 136).

282 Trots dessa konstateranden skall det påpekas att motiveringen av de fastställda bötesbeloppen i punkt 167—172 i övervägandena i beslutet är åtminstone lika

detaljerad som kommissionens motiveringar av tidigare beslut om liknande överträdelser. Även om en invändning om bristande motivering är sådan att förstainstansrätten ex officio kan ta upp den till prövning, hade, vid den tidpunkt då beslutet fattades, ingen kritik riktats från gemenskapsdomstolens sida mot kommissionens praxis i fråga om motivering av ålagda böter. Det var först i dom av den 6 april 1995 i mål T-148/89, Tréfilunion mot kommissionen (REG 1995, s. II-1063), punkt 142, och i två andra domar som avkunnades samma dag mål T-147/89, Société métallurgique de Normandie mot kommissionen (REG 1995, s. II-1057, publicerad i sammandrag) och mål T-151/89, Société des treillis et panneaux soudés mot kommissionen (REG 1995, s. II-1191, publicerad i sammandrag) som förstainstansrätten för första gången framhöll att det är önskvärt att företagen i detalj kan ta del av det sätt på vilket de ålagda böterna har beräknats, utan att de för den skull skall vara tvungna att väcka talan mot kommissionens beslut.

283 Av detta följer att när kommissionen i ett beslut konstaterar att konkurrensreglerna har överträtts och ålägger de företag som har deltagit i överträdelsen böter skall kommissionen, om den systematiskt har beaktat vissa grundläggande omständigheter för att fastställa bötesbeloppen, ange dessa omständigheter i själva beslutet så att mottagarna av detta skall kunna kontrollera om bötesnivån är välgrundad och bedöma om det eventuellt förekommit diskriminering.

284 Mot bakgrund av de speciella omständigheter som angetts i punkt 282 ovan, och med hänsyn till att kommissionen under domstolsförfarandet har visat sig villig att lämna alla upplysningar som är av relevans för hur böterna har beräknats, skall bristen på särskild motivering i beslutet av det sätt på vilket böterna har beräknats inte i föreliggande fall anses utgöra ett sådant åsidosättande av motiveringsskyldigheten att det finns skäl att helt eller delvis upphäva de ålagda böterna.

285 Talan kan följaktligen inte bifallas på denna grund.

D — *Huruvida sökanden felaktigt har klassificerats som en av överenskommelsens "huvudmän"*

Parternas argument

- 286 Sökanden har gjort gällande att kommissionen felaktigt har klassificerat sökanden som en av överenskommelsens "huvudmän". Sökanden har erinrat om att kommissionen endast har åberopat en omständighet till stöd för detta påstående, nämligen att sökanden var representerad i PWG (punkt 170 i övervägandena i beslutet). Denna omständighet är dock inte tillräcklig, eftersom kommissionen inte har förklarat varför företagen Weig och KNP — som även de var representerade i PWG — inte ansågs utgöra "huvudmän".
- 287 Det är inte heller berättigat att anse sökanden vara en av "huvudmännen" för att den var ordförande för PWG under mindre än ett kvartal.
- 288 Sökanden har bestritt att deltagarna i PWG:s möten var överenskommelsens "drivkrafter". Alla som deltog i möten i PG Paperboards olika organ deltog i samtliga diskussioner som kan anses strida mot artikel 85 i fördraget. Vidare har kommissionen själv medgett att alla organ inom PG Paperboard utövade funktioner som utgjorde en del av en gemensam global plan i syfte att begränsa konkurrensen och att varje företag deltog i detta övergripande system.
- 289 Kommissionen har gjort gällande att sökanden skall anses utgöra en av överenskommelsens "huvudmän" till följd av att den deltog i PWG:s möten. PWG var nämligen det organ inom vilket de huvudsakliga besluten i fråga om prisinitiativ och om politiken inriktad på "pris framför kvantitet" hade fattats (punkt 36—40 i

övervägandena i beslutet). Vidare får sökanden anses ha haft en särskilt aktiv roll i PWG, eftersom sökanden under en längre tid var ordförande i PWG.

Förstainstansrättens bedömning

- 290 Det framgår av konstaterandena avseende sökandens grunder till stöd för yrkandet om ogiltigförklaring av artikel 1 i beslutet att kommissionen i vederbörlig ordning har styrkt arten av PWG:s uppgifter, såsom dessa har beskrivits i beslutet. Det har även fastställts vilken roll som spelades, i synnerhet vid slutet av år 1987, av de företag som deltog i detta organs möten.
- 291 Mot denna bakgrund var det riktigt av kommissionen att dra slutsatsen att de företag, däribland sökanden, som deltog i möten inom detta organ skulle anses som "huvudmän" för den konstaterade överträdelsen, och att dessa företag av detta skäl skulle bära ett särskilt ansvar (se punkt 170 första stycket i övervägandena i beslutet). Det finns i detta hänseende skäl att betona att kommissionen inte har klassificerat företagen som "huvudmän" på grund av att de var ordförande i PWG utan på grund av att de deltog i detta organs möten.
- 292 I förevarande fall är det klarlagt att sökanden deltog i PWG:s möten redan från starten. Sökanden har dessutom inte visat att den endast hade en passiv roll inom PG Paperboards organ.
- 293 Även om påståendet att alla företag som deltog i möten inom PG Paperboards olika organ skall anses ansvariga för överträdelsen skulle vara riktigt, inverkar inte

detta på bedömningen att de företag som deltog i möten inom PWG hade en särskild roll vid utförandet och genomförandet av de otillåtna agerandena.

294 Slutligen anser förstainstansrätten att det i tillräcklig mån förklaras i beslutet vilken roll KNP och Weig hade. Det framgår av punkt 170 andra stycket i övervägandena att KNP endast har ansetts utgöra en av överenskommelsens "huvudmän" under den tidsperiod då den deltog i PWG:s möten, det vill säga under kortare tid än den deltog i överenskommelsen. Vidare har kommissionen förklarat att den har beaktat att Weig, trots att den var medlem i PWG, inte förefaller ha spelat en betydelsefull roll vid fastställandet av överenskommelsens politik (punkt 170 tredje stycket i övervägandena). Sökandens påstående att den har diskriminerats i förhållande till nämnda företag saknar följaktligen grund.

295 Talan kan således inte bifallas på denna grund.

E — *Huruvida kommissionen har åsidosatt sökandens rätt till försvar*

Parternas argument

296 Sökanden har gjort gällande att kommissionen har åsidosatt sökandens rätt till försvar. Sökandens böter höjdes nämligen med 50 procent till följd av att den bestred vissa av kommissionens påståenden. Följaktligen har sökanden bestraffats hårdare för att den inte avsåg sin rätt till försvar.

- 297 Sökanden har hänvisat till rättspraxis från Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna enligt vilken varje form att påtryckning på företagen i syfte att de skall avhålla sig i från att bestrida de påståenden som görs gällande gentemot företagen, i syfte att bötesbeloppet skall reduceras, strider mot artikel 6 i den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna (dom meddelad av Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna den 27 februari 1980, Deweer, serie A, nr 35, punkt 41—47, och dom meddelad den 25 februari 1993, Funke, serie A, nr 256-A, punkt 44). Enligt samma domstol är de myndigheter som leder undersökningen skyldiga att följa de processrättsliga skyddsregler som föreskrivs i artikel 6 i den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna, bland annat regeln att envar skall presumeras vara oskyldig. Detta gäller även konkurrensärenden gentemot företag (dom meddelad av Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna den 8 juni 1976, Engel m. fl. serie A, nr 22, dom meddelad den 21 februari 1984, Öztürk, serie A, nr 73, domen i ovannämnda målet Deweer och yttrande från Europeiska kommissionen om de mänskliga rättigheterna i ärende Stenuit mot franska staten, nr 11598/85, rapport av den 30 maj 1991, serie A nr 232-A).
- 298 Sökanden har erinrat om att rätten till försvar utgör en grundläggande princip inom gemenskapsrätten som innebär att företagen inte kan bli föremål för påtryckningar i syfte att de skall medge de anmärkningar som görs gällande gentemot dessa (domstolens dom av den 18 oktober 1989 i mål 374/87, Orkem mot kommissionen, REG 1989, s. 3283, punkt 35, svensk specialutgåva, häfte 10). Det är vidare fastslaget att artikel 6 i den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna är tillämplig på det administrativa förfarandet vid kommissionen (samma dom, punkt 30).
- 299 Vad beträffar förfarandet vid kommissionen har sökanden påstått att företagen utsattes för hot för att de skulle tvingas att inte bestrida kommissionens påståenden. Sökanden har erinrat om att kommissionen har medgett att den under det administrativa förfarandet upplyste företagen om att ett samarbete från deras sida skulle beaktas vid fastställandet av böterna.
- 300 Sökandens rätt till försvar har för övrigt åsidosatts genom att den inte fick ta del av inlagorna från de företag som beviljades reducerade böter till följd av att de inte bestred kommissionens huvudsakliga påståenden om de faktiska omständigheterna. Sökanden hade därför ingen möjlighet att kontrollera om nämnda företag verkligen

hade underlåtit att bestrida de huvudsakliga påståendena och följaktligen om sökanden hade diskriminerats i förhållande till dessa företag.

- 301 Kommissionen anser att den har rätt att reducera böterna när ett företag samarbetar aktivt (förstainstansrättens dom av den 10 mars 1992 i mål T-12/89, Solvay mot kommissionen, REG 1992, s. II-907, punkterna 341 och 342, och domen i ovan nämnda målet ICI mot kommissionen, punkt 393). En sådan reduktion av böterna kan inte anses utgöra ett åsidosättande av de berörda företagens rätt till försvar, om inte kommissionen har hotat att ålägga de företag som inte medger överträdelserna högre böter.
- 302 Kommissionen har aldrig utsatt sökanden för någon som helst påtryckning i syfte att tvinga den att inte bestrida riktigheten av meddelandet om anmärkningar. Sökanden gavs möjlighet till reducerade böter på samma villkor som de övriga berörda företagen.
- 303 Kommissionen har bestritt att ovannämnda rättspraxis från Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna och att ovannämnda domen i målet Orkem mot kommissionen är relevanta. Det framgår för övrigt uttryckligen av sistnämnda dom (punkt 30) att den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna inte är relevant i förevarande fall.
- 304 Kommissionen har slutligen betonat att den under det administrativa förfarandet inte är skyldig att avslöja de kriterier enligt vilka den avser att fastställa böterna (domstolens dom av den 9 november 1983 i mål 322/81, Michelin mot kommissionen, REG 1983, s. 3461, punkt 17 och följande punkter, svensk specialutgåva, häfte 7), utan att det är tillräckligt att dessa kriterier anges i själva beslutet. Följaktligen är det tillräckligt att i beslutet redogöra för i vilken utsträckning de olika företagen har samarbetat.

Förstainstansrättens bedömning

- 305 Kommissionen har fastställt den allmänna bötesnivån med stöd av slutsatserna i punkterna 167 och 168 i övervägandena. Det är vidare klarlagt att böter på en grundnivå om 9 procent eller 7,5 procent av omsättningen på gemenskapsmarknaden för kartong år 1990 i vart och ett av de företag till vilka beslutet var riktat, har ålagts de företag som har ansetts som "huvudmän" för överenskommelsen respektive de andra företagen.
- 306 Det finns anledning att anse att de kriterier som anges i punkt 168 i övervägandena i beslutet rättfärdigar den allmänna bötesnivån som fastställts av kommissionen (se ovan punkt 262).
- 307 I punkt 169—172 i övervägandena anges de uppgifter som kommissionen har beaktat när den fastställde böterna för varje enskilt företag. I punkterna 171 och 172 anger kommissionen att de bötesbelopp som Rena och Stora har ålagts skall reduceras väsentligt på grund av att de samarbetat aktivt med kommissionen, samt att åtta andra företag även kan erhålla en något mindre reduktion på grund av att de i sina svar på meddelandet om anmärkningar inte förnekade de huvudsakliga faktiska omständigheter på vilka kommissionen grundade sina anmärkningar. Kommissionen har under förfarandet vid förstainstansrätten bland annat förklarat att den har tagit hänsyn till vissa företags eventuellt samarbetsvilliga inställning under förfarandet inför denna. Två företag fick av detta skäl sina böter reducerade med två tredjedelar, medan andra företags böter reducerades med en tredjedel.
- 308 Eftersom den av kommissionen fastställda allmänna bötesnivån har ansetts vara berättigad med hänsyn till de kriterier som anges i beslutet, konstaterar förstainstansrätten att kommissionen, såsom anges i beslutet, verkligen reducerade böterna för vissa företag som samarbetade under det administrativa förfarandet. Sökandens

påstående att kommissionen har höjt böterna för de företag som utnyttjat sin rätt till försvar kan därför inte godtas.

- 309 Det skall i detta avseende påpekas att om ett företag inte besvarar meddelandet om anmärkningar, inte tar ställning till påståendena om de faktiska omständigheterna i svaret på meddelandet om anmärkningar eller i detta svar bestrider de huvudsakliga påståendena eller alla påståenden om de faktiska omständigheterna i meddelandet om anmärkningar, vilket utgör olika sätt att utöva rätten till försvar under det administrativa förfarandet vid kommissionen, har företaget inte agerat på ett sådant sätt att det är befogat att reducera böterna till följd av ett samarbete under det administrativa förfarandet. Det är endast befogat att reducera böterna om företaget har agerat på ett sådant sätt att kommissionen lättare har kunnat fastställa överträdelsen och i förekommande fall fått den att upphöra (domen i ovannämnda målet ICI mot kommissionen, punkt 393). Ett företag som under dessa omständigheter uttryckligen uppger att det inte bestrider de faktiska omständigheter på vilka kommissionen stöder sina anmärkningar kan anses bidra till att underlätta kommissionens uppgift att fastställa och beivra överträdelser av gemenskapens konkurrensregler.
- 310 Vad slutligen beträffar artikel 6 i den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna skall det påpekas att domstolen, i motsats till vad sökanden gjort gällande, inte fastslog i ovannämnda målet Orkem mot kommissionen att denna bestämmelse är tillämplig på det administrativa förfarandet vid kommissionen. Domstolen behandlade endast en eventuell tillämpning av artikeln i det förevarande fallet, vilket framgår av själva lydelsen av domen (punkt 30).
- 311 Det skall i detta hänseende betonas att förstainstansrätten inte är behörig att bedöma huruvida en undersökning enligt konkurrensrätten är förenlig med bestämmelserna i den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna, eftersom dessa bestämmelser inte i sig utgör en del av gemensapsrätten.

- 312 Enligt fast rättspraxis utgör emellertid de grundläggande rättigheterna en integrerad del av de allmänna rättsprinciper vilkas iakttagande gemenskapsdomstolarna skall säkerställa (se bland annat domstolens yttrande 2/94 av den 28 mars 1996, REG 1996, s. I-1759, punkt 33, och domstolens dom av den 29 maj 1997 i mål C-299/95, Kremzow, REG 1997, s. I-2629, punkt 14). I detta hänseende har domstolen tagit intryck av medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner samt den vägledning som ges i de internationella avtal som rör skyddet för de mänskliga rättigheterna och som medlemsstaterna har varit med om att utarbeta eller anslutit sig till. I detta avseende är den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna av särskild betydelse (domstolens dom av den 15 maj 1986 i mål 222/84, Johnston, REG 1986, s. 1651, punkt 18, svensk specialutgåva, häfte 8, och domen i ovannämnda målet Kremzow, punkt 14). Enligt lydelsen av artikel F 2 i Fördraget om Europeiska unionen skall "[u]nionen ... som allmänna principer för gemenskapsrätten respektera de grundläggande rättigheterna, såsom de garanteras i [den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna] och såsom de följer av medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner".
- 313 Mot bakgrund av dessa överväganden skall det följaktligen undersökas om kommissionen har åsidosatt rätten till försvar, vilken är en grundläggande princip i gemenskapens rättsordning (domen i ovannämnda målet Michelin mot kommissionen, punkt 7), genom att utöva påtryckningar på sökanden under det administrativa förfarandet vid kommissionen i syfte att få sökanden att medge påståendena om de faktiska omständigheterna i meddelandet om anmärkningar.
- 314 I detta hänseende kan kommissionen inte anses ha utövat påtryckningar på ett företag som var föremål för undersökningen bara genom att under det administrativa förfarandet ha upplyst företaget om att det kunde få sina böter reducerade, dock utan att precisera omfattningen av denna reduktion, om den medgav de huvudsakliga påståendena eller alla påståenden om de faktiska omständigheterna.
- 315 Sökanden har i varje fall inte förklarat varför kommissionens erbjudande under det administrativa förfarandet att reducera det framtida bötesbeloppets storlek utgjorde en sådan påtryckning att sökanden var tvungen att i allt väsentligt medge påståendena om de faktiska omständigheterna i meddelandet om anmärkningar. Det skall i detta sammanhang påpekas att sökanden utnyttjade sin rätt till försvar

under det administrativa förfarandet, eftersom den i själva verket bestred de huvudsakliga påståenden om de faktiska omständigheterna som låg till grund för kommissionens anmärkningar. Härav följer att sökandens argument skall lämnas utan avseende.

- 316 Sökanden har slutligen inte förklarat på vilket sätt principen om att sökanden skall presumeras vara oskyldig har åsidosatts.
- 317 Vad beträffar sökandens argument att den inte har kunnat kontrollera om den har särbehandlats i förhållande till de andra företagen som var föremål för undersökningen, kommer detta argument att behandlas i samband med frågan om likabehandlingsprincipen har åsidosatts (se nedan punkterna 334 och 335).
- 318 Mot bakgrund av det ovan anförda kan talan inte bifallas på denna grund.

F — Huruvida kommissionen har åsidosatt likabehandlingsprincipen genom att inte reducera sökandens böter

Parternas argument

- 319 Sökanden har gjort gällande att den har diskriminerats jämfört med de företag som fick sina böter reducerade till följd av att de inte bestred kommissionens huvudsakliga påståenden om de faktiska omständigheterna (punkt 172 i övervägandena i beslutet).

- 320 Det framgår av en skrivelse från kommissionen av den 27 april 1994 att denna begärde att sökanden skulle medge att anmärkningarna var materiellt riktiga för att sökanden skulle beviljas reducerade böter, medan kommissionen endast begärde av de övriga företagen att de inte skulle bestrida de huvudsakliga påståendena om de faktiska omständigheterna.
- 321 Sökanden bestred dock inte kommissionens huvudsakliga påståenden om de faktiska omständigheterna, varför sökandens böter skulle ha reducerats. Sökanden har alltid medgett att den deltog i diskussionerna om priser och prishöjningar. Den har till och med förklarat att sådana diskussioner enligt fast rättspraxis utgör samordnade förfaranden som strider mot artikel 85 i fördraget. Vidare medgav kommissionen uttryckligen, i de enskilda upplysningarna som var fogade till meddelandet om anmärkningar, att sökanden hade samarbetat på sådant sätt.
- 322 Sökanden kunde inte medge kommissionens bedömning av de faktiska omständigheterna, bland annat kommissionens påståenden om förekomsten av prisavtal och en väl fungerande överenskommelse, eftersom den hade kunnat ställas till ansvar vid nationell domstol.
- 323 Sökanden har påstått att den samarbetade aktivt med kommissionen, i synnerhet genom att den tillsammans med andra företag föreslog en processuell lösning som innebar att de skulle avhålla sig från att väcka talan om bötesbeloppen reducerades. Det borde i sig ha räckt att med att föreslå denna lösning för att bötesbeloppen skulle reduceras.
- 324 I den utsträckning sökanden slutligen har kunnat kontrollera innehållet i de yttrandena som har ingetts av de företag som har beviljats reducerade böter, har sökanden dragit slutsatsen att den utan tvekan har diskriminerats. Sökanden har på denna punkt stött sig på de huvudsakliga grunder, såsom de är publicerade i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning*, som åberopats till stöd för Sarriós och Enso Españolas respektive talan (EGT C 380, 1994, s. 20 och s. 22). Härav framgår att dessa två företag, under förfarandet vid förstainstansrätten, har bestritt kommissionens påståenden i åtminstone samma omfattning som sökanden. Trots detta

har dessa företags böter reducerats för att de påstods inte ha gjort några bestridanden. Vidare har sökanden citerat utdrag ur de uttalanden som företaget Weigs företrädare gjorde vid förhöret vid kommissionen och sökanden har hänvisat till de grunder som detta företag har åberopat vid förstainstansrätten (såsom dessa beskrivs i EGT C 380, 1994, s. 16 och följande sidor). Härav har sökanden dragit slutsatsen att Weig, trots att det beviljades reducerade böter, har bestritt kommissionens påståenden i samma omfattning som sökanden.

- 325 Kommissionen har erinrat om att den inte bara har rätt att reducera böterna när ett företag samarbetar aktivt, men att det ibland till och med kan vara nödvändigt att reducera böterna (domen i ovannämnda målet ICI mot kommissionen, punkt 393). Det är följaktligen berättigat att anse det förhållandet att de faktiska omständigheterna inte har bestritts som en förmildrande omständighet vid beräkningen av bötesbeloppets storlek, eftersom ett sådant samarbete bidrar till att klargöra omständigheterna och påskynda förfarandet.
- 326 Sökanden har inte samarbetat aktivt på detta sätt. För det första medgav den endast att det förelåg ett samordnat förfarande, vilket inte på något sätt innebär att den vitsordade de faktiska omständigheterna. För det andra bestred sökanden hela tiden inte bara att det ingicks prisavtal utan även att det förekom en samordning av produktionskvantitet, marknadsandelar och ett planerat genomförande av prisinitiativen.
- 327 Kommissionen har bestritt att sökandens förslag i syfte att få ett slut på förfarandet kan anses utgöra ett aktivt samarbete som kan motivera ett reducerat bötesbelopp. De faktiska omständigheterna klargörs knappast genom att någon förbinder sig att inte väcka talan. En sådan lösning påskyndar inte heller förfarandet, eftersom kommissionen inte har något intresse av att träffa sådana "uppgörelser" med företagen.
- 328 Vad beträffar den påstådda diskrimineringen i förhållande till företagen Sarrió och Enso Española, har kommissionen gjort gällande att dessa två företag i varje fall inte bestred kommissionens påståenden om de faktiska omständigheterna i sak

innan beslutet publicerades. Följaktligen var det berättigat att reducera dessa företags bötesbelopp. Företaget Weigs agerande kan inte heller jämföras med sökandens agerande. För det första bestred Weig i princip inte kommissionens påståenden efter meddelandet om anmärkningar. För det andra bidrog Weig till att klargöra omständigheterna genom att införskaffa ett uttalande från en medlem av Feldmühles ledning som hade deltagit i möten i flera av PG Paperboards organ.

Förstainstansrättens bedömning

- 329 Sökanden medgav endast i sitt svar på meddelandet om anmärkningar att diskussionerna inom PG Paperboard möjligen handlade om priser och om prishöjningar.
- 330 Kommissionen har på goda grunder ansett att sökanden, genom att lämna ett sådant svar, inte agerade på ett sådant sätt att det var befogat att reducera böterna till följd av samarbete under det administrativa förfarandet. Det är endast befogat att reducera böterna om bolaget har agerat på ett sådant sätt att kommissionen lättare har kunnat fastställa överträdelsen och i förekommande fall få den att upphöra (se dom i ovannämnda målet ICI mot kommissionen, punkt 393).
- 331 Som redan har påpekats (se ovan punkt 309) kan ett företag som uttryckligen uppger att det inte bestrider de faktiska omständigheter på vilka kommissionen stöder sina anmärkningar kan anses bidra till att underlätta kommissionens uppgift att fastställa och beivra överträdelser av gemenskapens konkurrensregler. Kommissionen kan i sina beslut om överträdelse av dessa regler betrakta ett sådant agerande som ett medgivande av de faktiska omständigheterna och således som bevis för att de faktiska omständigheterna är riktiga. Således kan böterna reduceras till följd av ett sådant agerande.

- 332 Situationen är dock en annan om ett företag inte besvarar meddelandet om anmärkningar, endast förklarar att den inte tar ställning till kommissionens påståenden om de faktiska omständigheterna i detta meddelande eller, som i sökandens fall, i sitt svar i huvudsak bestrider dessa påståenden. Genom ett sådant förhållningsätt under det administrativa förfarandet bidrar företaget inte till att underlätta kommissionens uppgift att fastställa och beivra överträdelser av gemenskapens konkurrensregler. Det är även uppenbart att sökandens förslag till kommissionen under det administrativa förfarandet, om att sökanden skulle avhålla sig i från att väcka talan mot det kommande beslutet, inte heller bidrar till att underlätta denna uppgift.
- 333 Då kommissionen uppger i punkt 172 första stycket i övervägandena i beslutet att den har reducerat böterna för de företag som i sina svar på meddelandet om anmärkningar inte bestred kommissionens huvudsakliga påståenden om de faktiska omständigheterna, skall det konstateras att denna reduktion av böterna endast kan anses som tillåten i den utsträckning de aktuella företagen uttryckligen har uppgett att de inte bestrider dessa påståenden.
- 334 Även om kommissionen tillämpade ett rättsstridigt kriterium när den reducerade böterna för de företag som inte uttryckligen hade uppgett att de inte bestred påståendena om de faktiska omständigheterna, är det lämpligt att erinra om att lika-behandlingsprincipen skall tillämpas mot bakgrund av rättssäkerhetsprincipen, enligt vilken ingen till sin egen förmån kan åberopa en rättsstridig åtgärd som gynnat någon annan (se till exempel domstolens dom av den 4 juli 1985 i mål 134/84, Williams mot revisionsrätten, REG 1985, s. 2225, punkt 14). Eftersom sökanden vill just till att den skall tillerkännas en rättsstridig nedsättning av böterna, kan denna argumentation följaktligen inte godtas.
- 335 Eftersom det faktum att kommissionen eventuellt rättsstridigt reducerade vissa bötesbelopp inte kan medföra att sökandens bötesbelopp skall nedsättas, kan sökanden inte göra gällande att dess rätt till försvar har åsidosatts på grund av att

den inte har kunnat kontrollera om den på denna punkt har särbehandlats jämfört med de övriga företagen.

336 Sökandens argument att företagen Sarrió och Enso Española, och i viss utsträckning Weig, beviljades en reduktion med en tredjedel av deras bötesbelopp, trots att de, när de väckte talan mot beslutet vid förstainstansrätten, har bestritt påståendena i beslutet är slutligen irrelevant. Kommissionen har nämligen bara beaktat företagens agerande under det administrativa förfarandet vid beviljandet av reducerade böter.

337 Talan kan således inte bifallas på denna grund.

G — Hurvida kommissionen har åsidosatt likabehandlingsprincipen i och med att sökandens bötesbelopp är för högt jämfört med Storas bötesbelopp

Parternas argument

338 Sökanden har gjort gällande att det framgår av rättspraxis att böterna skall fastställas individuellt, utan diskriminering, med beaktande av varje företags deltagande i överträdelsen, deras situation på marknaden och deras allmänna ekonomiska situation (se domstolens dom av den 15 juli 1970 i mål 44/69, Buchler mot kommissionen, REG 1970, s. 733, domen i ovannämnda målet Suiker Unie m. fl. mot kommissionen, och dom av den 12 juli 1979 i de förenade målen 32/78 och 36/78—82/78, BMW Belgium m. fl. mot kommissionen, REG 1979, s. 2435). Domstolen och förstainstansrätten har vid ett flertal tillfällen betonat att likabehandlingsprincipen är betydelsefull (domstolens dom av den 30 januari 1985 i mål 35/83, BAT mot kommissionen, REG 1985, s. 363, punkt 43—47, av den 8 februari

1990 i mål C-279/87, Tipp-Ex mot kommissionen, REG 1990, s. I-261 — publicerad i sammandrag, punkterna 40 och 41, och förstainstansrättens dom i ovan nämnda målet Dansk Pelsdyravlerforening mot kommissionen, punkt 52, och i ovannämnda målet ICI mot kommissionen).

339 Sökanden har med hänvisning till denna rättspraxis gjort gällande att kommissionens argument att sökanden inte kan behandlas lika förmånligt som Stora är felaktigt.

340 Denna grund kan delas in i två delgrunder.

341 Sökanden har under den första delgrunden gjort gällande att dess böter är oproportionerliga jämfört med Storas böter.

342 Sökanden har betonat att Feldmühle tog initiativ till systematiska underprissättningar vilka tvingade sökanden och andra producenter utanför gemenskapen att avsluta sin expansionspolitik på gemenskapsmarknaden. Företrädarna för Stora/Feldmühle spelade en särskilt aktiv roll inom JMC och PWG. Slutligen var Stora ledande på den europeiska kartongmarknaden under den aktuella perioden med en marknadsandel på ungefär 14 procent.

343 Följaktligen borde Storas böter före eventuella reduktioner ha satts mycket högre än sökandens böter. Kommissionen har därför åsidosatt likabehandlingsprincipen vid fastställandet av bötesbeloppen (förstainstansrättens dom i ovannämnda målet ICI mot kommissionen, punkterna 353 och 354 och följande punkter).

344 Sökanden har under den andra delgrunden gjort gällande att kommissionen även har åsidosatt likabehandlingsprincipen genom att reducera Storas böter. För det

första var kommissionens bedömning att Stora samarbetade frivilligt och spontant felaktigt. Stora "bekände" nämligen inte förrän nio månader efter det att samman slutningen BPIF hade inlämnat ett klagomål, ett klagomål som sektorn snabbt fick kännedom om, det vill säga fyra månader efter de undersökningar som gjordes av kommissionen och inte förrän efter det att Stora erhållit en begäran om upplysningar från denna.

- 345 För det andra har sökanden bestritt att Storas "bekännelse" verkligen bidrog till att på ett avgörande sätt få klarhet i den påstådda överträdelsen. Sökanden har i detta hänseende hänvisat till kommissionens uppgift att Storas förklaringar i alla väsentliga delar stöds av andra handlingar.
- 346 För det tredje är den reduktion som Stora har beviljats i varje fall oproportionerlig. Sökanden har jämfört förstainstansrättens bedömning i domen i ovannämnda målet ICI mot kommissionen (punkt 393) och de faktiska omständigheterna i förevarande fall och gjort gällande att Stora i varje fall inte skulle ha behandlats mera förmånligt än vad ICI blev vid förstainstansrätten.
- 347 För det fjärde har sökanden, bland annat med hänvisning till domen i ovannämnda målet Solvay mot kommissionen (punkt 341 och följande punkter), i sin replik påstått att det är tveksamt att ett företag kan kompenseras genom en reduktion till följd av ett samarbete bara för att det har bekänt, eftersom företagen i varje fall är skyldiga att besvara kommissionens begäran om upplysningar.
- 348 För det femte har sökanden i sin replik påstått att kommissionen har ålagt vissa företag höga böter bara för att de inte vitsordade Storas beskrivning av de faktiska omständigheterna i sin helhet. Detta förhållningssätt är oacceptabelt, eftersom Stora var ett av de mest inblandade företagen i överenskommelsen och därför hade ett uppenbart intresse av att tona ned sin egen roll i förhållande till de övriga företagen.

- 349 Enligt kommissionen har sökanden inte bestritt lagenligheten av sina böter utan endast lagenligheten av Storas böter. Sökanden kan inte åberopa att Storas böter eventuellt är rättsstridiga, eftersom likabehandlingsprincipen inte innebär att sökanden, för det fall Storas böter skulle vara rättsstridiga, kan göra anspråk på att även den skall behandlas på ett rättsstridigt sätt.
- 350 I varje fall är Storas böter berättigade. För att likabehandlingsprincipen skall kunna åsidosättas krävs vidare att liknande fall behandlas olika. Sökandens situation kan emellertid inte jämföras med Storas. Även om båda företagen skall anses utgöra "huvudmän" med ett särskilt ansvar, kvarstår dock att Stora samarbetade snabbt och omfattande med kommissionen, vilket inte var fallet i fråga om sökanden.
- 351 Slutligen har kommissionen påpekat att Storas förklaringar var mycket mera omfattande än vad kommissionen begärde upplysningar om och att Stora i motsats till sökandens påstående aldrig tog tillbaka en stor del av sina bekännelser.

Förstainstansrättens bedömning

- 352 Det följer av fast rättspraxis att likabehandlingsprincipen, som utgör en grundläggande princip inom gemenskapsrätten, endast åsidosätts i de fall då liknande situationer behandlas olika eller då olika situationer behandlas lika, med mindre än att en sådan behandling är objektivt berättigad (domstolens dom av den 13 december 1984 i mål 106/83, Sermide, REG 1984, s. 4209, punkt 28, och dom av den 28 juni 1990 i mål C-174/89, Hoche, REG 1990, s. I-2681, punkt 25, och med samma innebörd förstainstansrättens dom av den 15 mars 1994 i mål T-100/92, Pietra mot kommissionen, REGP 1994, s. II-275, punkt 50).

- 353 Sökanden har i förevarande fall gjort gällande att kommissionen har åsidosatt denna princip. Sökanden har gjort gällande att dessa böter har beräknats enligt samma procentsats som Storas böter, det vill säga 9 procent av omsättningen på gemenskapens kartongmarknad, trots att sökandens roll i överenskommelsen var en annan än Storas roll.
- 354 Det är i detta hänseende tillräckligt att konstatera att det framgår av beslutet att Stora och sökanden i egenskap av deltagare i PWG:s möten deltog i de olika moment som tillsammans utgör överenskommelsen och att de två företagen har ansetts utgöra "huvudmän" i överenskommelsen i och med att de deltog i möten i detta organ inom PG Paperboard. Härav följer att de två företagen befann sig i samma situation och att det därför var berättigat att behandla dem lika vid beräkningen av bötesbeloppets storlek. Även om sökandens uppgifter till stöd för att den hade en mera passiv roll än Stora inom PWG vore riktiga, påverkas inte kommissionens konstaterande om sökandens och Storas respektive roller av dessa uppgifter. Följaktligen kan talan inte bifallas på den första delgrunden.
- 355 Talan kan inte heller bifallas på den andra delgrunden.
- 356 Storas förklaringar till kommissionen innehåller en mycket noggrann beskrivning av överträdelsens beskaffenhet och syfte, av de olika organens uppgifter inom PG Paperboard samt av de olika tillverkarnas deltagande i överträdelsen. Stora har i sina förklaringar lämnat upplysningar som går långt utöver vad som kan krävas av kommissionen med stöd av artikel 11 i förordning nr 17. Även om kommissionen i beslutet hävdar att den har erhållit andra bevis som bekräftar de upplysningar som framgår av Storas förklaringar (punkterna 112 och 113 i övervägandena), står det klart att Storas förklaringar har utgjort de huvudsakliga bevisen för överträdelsen. Utan Storas förklaringar hade det i vart fall varit betydligt svårare för kommissionen att konstatera den överträdelse som är föremål för beslutet och, i förekommande fall, få den att upphöra.

- 357 Kommissionen har mot denna bakgrund inte överskridit det utrymme för sköns-
mässig bedömning som den förfogar över när det gäller fastställande av bötesbe-
lopp, då den reducerade Storas böter med två tredjedelar. Sökanden kan således
inte med framgång påstå att Storas reduktion var oproportionerlig.
- 358 Vidare har likabehandlingsprincipen inte åsidosatts i förevarande fall, eftersom
sökanden, till skillnad från Stora som samarbetade aktivt med kommissionen,
bestred huvuddelen av de påståenden om de faktiska omständigheterna på vilka
kommissionen grundade sina anmärkningar. Kommissionen kunde således
behandla de två bolagen olika när den beslutade att bötesbeloppet skulle reduceras
och hur stor denna reduktion skulle vara, eftersom företagets situationer inte var
jämförbara.
- 359 Följaktligen kan talan inte bifallas på denna grund.

H — *Huruvida det har förelegat vissa förmildrande omständigheter*

Parternas argument

- 360 Sökanden har gjort gällande att kommissionen borde ha ansett vissa faktiska
omständigheter utgöra förmildrande omständigheter vid fastställandet av bötesbe-
loppets storlek.
- 361 Sökanden försökte för det första inte dölja vissa komprometterande handlingar,
trots att den hade blivit förvarnad om de undersökningar som företogs av kommis-
sionens tjänstemän.

- 362 För det andra var sökanden ett medelstort företag fram till mitten av år 1990. Det var inte förrän vid denna tidpunkt som sökanden installerade sin nya maskin vid pappersbruket i Neuss i Tyskland och som den förvärvade bolagen Deisswil och Eerbeek i april respektive i september månad (med retroaktiv verkan från och med den 1 januari 1990).
- 363 För det tredje var det fråga om den första överträdelsen inom kartongsektorn.
- 364 För det fjärde var prishöjningarna på GD-karton, den kartong som sökanden i huvudsak tillverkar, mindre omfattande än prishöjningarna på GC-kartong. Sökanden gjorde därför inte samma bruttovinst som de övriga företagen.
- 365 För det femte har sökanden i sin replik gjort gällande att kommissionen, i enlighet med sin tidigare beslutspraxis, skulle ha tagit hänsyn till att förhållandena var svåra inom kartongsektorn fram till slutet av 1980-talet, vilket medförde att det var omöjligt att få bra avkastning på det investerade kapitalet. Kommissionen borde även ha beaktat att omsättningarna är höga men vinsterna ganska låga inom denna sektor. Följaktligen har kartongproducenterna påverkats i särskilt stor omfattning av att böterna endast har beräknats på grundval av producenternas omsättning.
- 366 Kommissionen har invänt att den inte var skyldig att betrakta de aktuella omständigheterna som förmildrande omständigheter.

Förstainstansrättens bedömning

- 367 Såsom redan har påpekats (se ovan punkt 256) skall frågan om hur allvarlig överträdelsen är avgöras med hänsyn till ett stort antal omständigheter, såsom i synnerhet de särskilda omständigheterna i målet, dess kontext och böternas avskräckande verkan, utan att det har fastställts någon tvingande eller uttömmande förteckning över de kriterier som absolut skall tas i beaktande (beslutet i ovan nämnda målet SPO m. fl. mot kommissionen, punkt 54).
- 368 Följaktligen innebär inte enbart det faktum att kommissionen i sin tidigare beslutspraxis har ansett vissa omständigheter utgöra förmildrande omständigheter vid fastställandet av bötesbeloppets storlek att kommissionen är skyldig att göra samma bedömning i ett senare beslut. Även om sektorn skulle gå med förlust är kommissionen inte skyldig att beakta denna omständighet.
- 369 Vidare har kommissionen, vid fastställandet av bötesbeloppets storlek, tagit hänsyn till sökandens omsättning år 1990 på kartongmarknaden inom gemenskapen. Kommissionen har således beaktat sökandens ställning inom denna sektor samt omfattningen av den överträdelse som sökanden gjorde sig skyldig till.
- 370 Slutligen kan inte det faktum att överträdelsen, enligt sökanden, utgör den första överträdelsen inom denna sektor utgöra en förmildrande omständighet. Det kan anses som en försvårande omständighet för ett företag, om kommissionen redan vid ett tidigare tillfälle har konstaterat att företaget har överträtt konkurrensreglerna och, i förekommande fall, ålagt det straff. Däremot är det det normala att det inte föreligger tidigare överträdelser och kommissionen kan därför inte beakta det förhållandet som en förmildrande omständighet, i synnerhet som det i föreliggande fall rör sig om en synnerligen uppenbar överträdelse av artikel 85.1 i fördraget (se förstainstansrättens dom av den 17 december 1991 i mål T-8/89, DSM mot kommissionen, REG 1991, s. II-1833, punkt 317).

371 Under dessa omständigheter är kommissionens bedömning att de uppgifter som åberopats av sökanden inte utgjorde förmildrande omständigheter riktig.

372 Härav följer att talan inte kan bifallas på denna grund.

I — *Huruvida åsidosättandet var avsiktligt*

373 Sökanden har gjort gällande att den vid denna tidpunkt inte kände till att det informationsutbyte den deltog i var olagligt. Det måste beaktas att sökanden endast var ett medelstort företag utan någon anställd jurist och beläget utanför gemenskapen. Vidare innehöll den österrikiska konkurrenslagstiftningen endast påföljdsbestämmelser i fråga om tvingande avtal, medan det i förevarande fall endast var fråga om samordnade förfaranden.

374 Denna grund kan inte godtas.

375 Det framgår av fast rättspraxis att en överträdelse kan anses uppsåtlig utan att företaget behöver ha varit medvetet om att det överträdde förbudet i artikel 85.1 i fördraget. Det är tillräckligt att företaget inte har kunnat vara okunnig om att det påtalade uppträdandet hade till syfte eller resultat att begränsa konkurrensen inom den gemensamma marknaden (se bland annat domstolens dom av den 11 juli 1989 i mål 246/86, Belasco m. fl. mot kommissionen, REG 1989, s. 2117, punkt 41, och domen i ovannämnda målet Dansk Pelsdyravlerforening mot kommissionen, punkt 157).

- 376 I förevarande fall har kommissionen styrkt att sökanden deltog i de olika moment som tillsammans utgör den i artikel 1 i beslutet konstaterade överträdelsen. Mot bakgrund av de fastslagna beteendenas natur kunde sökanden inte ha varit omedveten om att de hade till syfte att begränsa konkurrensen.

J — *Huruvida kommissionen har beaktat en felaktig omsättning*

- 377 Denna grund kan delas in i två delgrunder som skall behandlas separat.

Den första delgrunden: Huruvida kommissionen vid beräkningen av böterna felaktigt har beaktat omsättningen vid försäljningen av gråkartong

Parternas argument

- 378 Sökanden har påpekat att kommissionen har beräknat böterna på grundval av sökandens omsättning år 1990 beträffande all försäljning av kartongprodukter. Denna omsättning inkluderar således även försäljningen av gråkartong. Kommissionen förklarade emellertid i ett pressmeddelande av den 13 juli 1994 att böterna hade beräknats på grundval av omsättningen för varje företag till vilka beslutet var riktat beträffande försäljningen av de kartongkvaliteter som avsågs i beslutet.
- 379 Eftersom gråkartong inte var en av de kartongtyper som avsågs i beslutet, skulle den omsättning som kommissionen använde som beräkningsunderlag ha reducerats med 13.1 miljoner ecu, ett belopp motsvarande försäljningen av gråkartong. Böterna skulle därför ha reducerats i samma proportion.
- 380 Kommissionen har gjort gällande att den inte går att använda sig av en rent matematisk formel vid beräkningen av bötesbeloppets storlek. I förevarande fall var

bötesbeloppet lämpligt med hänsyn till sökandens totala omsättning. Företagen kan inte kräva att kommissionen bara skall beakta omsättningen avseende de produkter som är direkt berörda av överträdelsen. Kommissionen har betonat att det förelåg försvårande omständigheter och att det inte förelåg några förmildrande omständigheter. Kommissionen har även erinrat om att den har låtit omsättningen år 1990 (i stället för år 1993) ligga till grund för beräkningen av bötesbeloppets storlek och att den endast har tagit hänsyn till omsättningen till följd av kartongförsäljningen inom gemenskapen.

- 381 Kommissionen har i sin duplik gjort gällande att den i skrivelse av den 8 oktober 1993 bad sökanden lämna uppgift om bland annat sin omsättning i fråga om kartong. I sitt svar av den 3 november 1993 lämnade sökanden denna uppgift och rubricerade den "kartongvaror (GC, GC)". Eftersom det uttryckligen hade angetts i meddelandet om anmärkningar att gråkartong inte omfattades av förfarandet, saknade kommissionen skäl att kontrollera riktigheten av sökandens uppgifter om omsättningen.

Förstainstansrättens bedömning

- 382 Det framgår av punkt 4 andra stycket i övervägandena i beslutet att gråkartong inte omfattades av den överträdelse som avses i beslutet.
- 383 Det är klarlagt att kommissionen beräknade sökandens bötesbelopp på grundval av sökandens omsättning på gemenskapsmarknaden år 1990 till följd av försäljning av GC-kartong, GD-kartong och gråkartong. Som kommissionen medgav under sammanträdet framgår det uttryckligen av de uppgifter som sökanden meddelade kommissionen före meddelandet om anmärkningar att omsättningen från försäljningen av gråkartong var inkluderad i den angivna omsättningen.
- 384 Även om kommissionen inte kunde ha varit omedveten om att den omsättning som kommissionen baserade sig på inkluderade omsättningen för gråkartong, skall det tilläggas att kommissionen aldrig bad sökanden att lämna uppgift om omsätt-

ningen år 1990 för enbart de produkter som avsågs i förfarandet, det vill säga GC-kartong och GD-kartong och i förekommande fall SBS-kartong.

385 Kommissionen medgav även under sammanträdet att den i fråga om beslutets övriga mottagare endast har baserat sig på omsättningen av de produkter som avses i beslutet.

386 Med hänsyn till detta konstaterande och med hänsyn till att det i relativt stor omfattning har inverkat på bötesbeloppets storlek att kommissionen har beaktat omsättningen vid försäljningen av gråkartong, skall bötesbeloppet nedsättas för att sökanden inte skall diskrimineras i förhållande till beslutets övriga mottagare.

387 Förstainstansrätten kommer att beakta denna slutsats inom ramen för sin fulla prövningsrätt i fråga om böter i samband med att den fastställer de böter som skall åläggas sökanden för den konstaterade överträdelsen (se nedan punkt 405).

Den andra delgrunden: Huruvida kommissionen vid beräkningen av böterna felaktigt har beaktat Deisswils och Eerbeeks omsättning

Parternas argument

388 Sökanden har gjort gällande pappersbruken Deisswils och Eerbeeks omsättning år 1990 inte skulle ha beaktats vid beräkningen av böterna.

389 Vad beträffar Deisswil har sökanden påpekat att sökanden förvärvande 66 procent av detta bolag i april 1990, med verkan från och med den 1 januari 1990, och att den således kunde få kontroll över detta bolag. De tidigare ägarna till detta bolag, som var ansvariga för detta bolags agerande under mer än tre fjärdedelar av den aktuella perioden, äger fortfarande 34 procent av detta bolag. Det är följaktligen oskäligt att Deisswils hela omsättning har tillskrivits sökanden medan de tidigare ägarna, som fortfarande får en tredjedel av vinsten, inte påverkas av böterna. Under dessa omständigheter skulle antingen böterna ha ålagts Deisswil direkt — i likhet med bolaget Laakman (punkt 150 tredje stycket i övervägandena i beslutet) —, eller också skulle endast en tidsrelaterad proportion av Deisswils omsättning ha tillskrivits sökanden (med 13/60, där bråkets nämnare motsvarar den totala överträdelseperioden uttryckt i månader som kommissionen har hänvisat till vid beräkningen av de enskilda böternas storlek).

390 Vad beträffar Eerbeek är sökanden inte ansvarig för detta bolags agerande förrän från och med den 1 januari 1990. Före detta datum har bolaget KNP ansetts vara ansvarigt (punkt 150 i övervägandena i beslutet). I och med att kommissionen har inkluderat Eerbeeks totala omsättning år 1990 i beräkningsunderlaget vid beräkningen av Mayr-Melnhofs böter har den frångått sin egen bedömning, eftersom den även inkluderade denna siffra i beräkningsunderlaget vid beräkningen av KNP:s böter.

391 Vidare fick sökanden inte helt och hållet kontroll över bolaget Eerbeek förrän i september 1990. Sökanden hade därför ingen möjlighet att utöva ett avgörande inflytande över detta bolags agerande på marknaden förrän från och med detta datum. I enlighet med bötespraxis och principer som följer av rättspraxis är det inte förrän från och med detta datum som Eerbeeks omsättning kunde tillskrivas sökanden. Eerbeeks omsättning år 1990 (referensåret) kunde följaktligen endast tillskrivas sökanden med 8/60, det vill säga från september 1990 till april 1991.

- 392 Sökanden har i sin replik tillagt att Eerbeeks och Deisswils ärenden har behandlats motstridigt, eftersom kommissionen i Eerbeeks fall har påstått att det avgörande kriteriet var vem vinsterna tillföll under den aktuella perioden medan kommissionen i bolaget Deisswils fall har påstått att detta kriterium inte var relevant utan att det avgörande kriteriet i stället var vem som hade den verkliga kontrollen över företaget i fråga.
- 393 Kommissionen har gjort gällande att den har beaktat Deisswils och Eerbeeks omsättning år 1990 på ett riktigt sätt vid beräkningen av bötesbeloppets storlek. Vid denna beräkning var det nödvändigt att fastställa ett referensår, i förevarande fall år 1990. Bolag med en högre omsättning under detta år än under andra år bestraffades därför hårdare. Eftersom detta referensår emellertid har valts på goda grunder, var det inte nödvändigt att göra någon skillnad beroende på varför omsättningen hade ökat i sådan omfattning.
- 394 Vad beträffar Deisswil har kommissionen i vederbörlig ordning beaktat att sökanden år 1990 hade full kontroll över detta företag och att den således kunde styra detta företags handelspolitik. Under dessa omständigheter är det irrelevant att samtliga vinster från detta bolag inte tillföll sökanden.
- 395 Vad beträffar Eerbeek har kommissionen gjort gällande att den avgörande faktorn var att vinsterna tillföll sökanden från och med den 1 januari 1990 och att den därför ekonomiskt drog nytta av överträdelsen från och med detta datum.
- 396 Slutligen har sökanden påpekat att Eerbeeks omsättning inte på ett rättsstridigt sätt har beaktats två gånger.

Förstainstansrättens bedömning

- 397 Sökanden har inte bestritt att både den och Deisswil deltog i den överträdelse som avses i beslutet det datum då den fick kontroll över sistnämnda bolag. Följaktligen kände sökanden nödvändigtvis till att Deisswil gjorde sig skyldig till ett konkurrensbegränsande beteende.
- 398 Under dessa omständigheter har kommissionen kunnat anse sökanden ansvarig för Deisswils agerande för perioden före och efter sökandens förvärv av detta bolag. Det ankom på sökanden i egenskap av moderbolag att med avseende på sitt dotterbolag vidta de åtgärder som var nödvändiga för att förhindra att de överträdelser som den kände till fortsatte. Sökanden har emellertid inte bestritt att Deisswils rättsstridiga beteende fortsatte efter det datum sökanden fick kontroll över detta företag.
- 399 Härav följer att kommissionen hade rätt att inkludera Deisswils omsättning på gemenskapens kartongmarknad år 1990 i beräkningsunderlaget vid beräkningen av sökandens böter. Sökanden har inte haft invändningar mot att detta år har ansetts utgöra referensåret. Härav följer även att det är irrelevant huruvida böterna, eller en del av dessa, skulle ha ålagts själva bolaget Deisswil eller tidigare ägare till detta bolag.
- 400 Vad beträffar Eerbeek anges följande i punkt 150 andra stycket i övervägandena i beslutet:

”Mayr-Melnhof är dessutom ansvarigt för ... Mayr-Melnhof Eerbeek BV:s (som KNP Vouwkarton blev omdöpt till) deltagande i överträdelsen från och med förvärvsdagen den 1 januari 1990. För den tidigare perioden är det KNP som är ansvarigt för KNP Vouwkartons deltagande i överträdelsen och [Mayr-Melnhof] kan inte anses bära något ansvar.”

- 401 Trots dessa uppgifter har kommissionen vid beräkningen av sökandens böter beaktat Eerbeeks totala omsättning på gemenskapens kartongmarknad år 1990 (referensåret) i beräkningsunderlaget, utan att hänföra den tidsrelaterat i proportion till den period under vilken detta företag kontrollerades av sökanden. Kommissionen har därmed inte beaktat sin egen bedömning att sökanden inte var ansvarig för bolaget KNP Vouwkarton/Eerbeeks deltagande i överträdelsen förrän från och med den 1 januari 1990.
- 402 Eftersom kommissionen uttryckligen medgav under sammanträdet att den hade gjort fel på denna punkt, skall bötesbeloppet nedsättas.
- 403 Det bör tilläggas att även om sökanden förvärvade Eerbeek i sin helhet i september 1990, har sökanden inte bestritt att detta förvärv gällde från och med den 1 januari 1990. Eftersom sökanden under dessa omständigheter inte kunde ha varit omedveten om det förvärvade bolagets konkurrensbegränsande beteende (se med samma innebörd ovan punkt 397), kunde kommissionen med rätta anse att sökanden skulle bära ansvaret för ett sådant beteende av nämnda företag från och med den 1 januari 1990.
- 404 Det framgår av vad anförts att talan inte kan bifallas på sökandens grunder till stöd för yrkandet om ogiltigförklaring av artikel 1 i beslutet. Talan kan dock delvis bifallas på sökandens grund till stöd yrkandet om ogiltigförklaring av artikel 2 i beslutet.
- 405 Böterna skall nedsättas dels med hänsyn till att kommissionen felaktigt har beaktat sökandens omsättning vid försäljningen av gråkartong vid fastställandet av bötesbeloppets storlek, dels med hänsyn till att sökanden endast var ansvarig för Eerbeeks agerande från och med den 1 januari 1990.

- 406 Eftersom ingen av de övriga grunder som sökanden har åberopat berättigar till en nedsättning av böterna fastställer förstainstansrätten inom ramen för sin fulla prövningsrätt detta bötesbelopp till 17 000 000 ecu.

Rättegångskostnader

- 407 Enligt artikel 87.3 i rättegångsreglerna kan förstainstansrätten om parterna ömsom tappar målet på en eller flera punkter, eller om särskilda omständigheter motiverar det, besluta att kostnaderna skall delas eller att vardera parten skall bära sin kostnad. Eftersom talan endast delvis har vunnit bifall, beslutar förstainstansrätten efter en skälighetsbedömning av omständigheterna i målet att kommissionen skall bära sina rättegångskostnader och en fjärdedel av de rättegångskostnader som sökanden förorsakats samt att sökanden skall bära tre fjärdedelar av sina rättegångskostnader.

På dessa grunder beslutar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN (tredje avdelningen i utökad sammansättning)

följande dom:

- 1) Artikel 2 första till och med fjärde stycket i kommissionens beslut 94/601/EG av den 13 juli 1994 om ett förfarande för tillämpning av artikel 85 i EG-fördraget, IV/C/33.833 — kartong, ogiltigförklaras med avseende på sökanden, med undantag av följande avsnitt:

”De i artikel 1 uppräknade företagen skall omedelbart upphöra med ovan nämnda överträdelser om detta inte redan har skett. De skall i framtiden

inom ramen för sin verksamhet inom kartongbranschen avhålla sig från avtal eller samordnade förfaranden som kan ha samma eller liknande syfte eller resultat, inklusive varje form av utbyte av information om företagens verksamhet:

- a) genom vilket deltagarna informeras direkt eller indirekt om andra individuella tillverkares produktion, försäljning, orderstock, kapacitetsutnyttjandegrad, försäljningspriser, omkostnader eller marknadsföringsplaner.

Varje system för utbyte av allmänna uppgifter till vilket de är anslutna, såsom Fides-systemet eller dess efterföljare, skall vara utformat på ett sådant sätt att det utesluter alla uppgifter som kan göra det möjligt att identifiera enskilda tillverkares agerande.”

- 2) Det bötesbelopp som åläggs sökanden i artikel 3 i beslut 94/601 fastställs till 17 000 000 ecu.
- 3) Talan ogillas i övrigt.
- 4) Kommissionen skall bära sina rättegångskostnader och ersätta en fjärdedel av sökandens rättegångskostnader.
- 5) Sökanden skall bära tre fjärdedelar av sina rättegångskostnader.

Vesterdorf

Briët

Lindh

Potocki

Cooke

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 14 maj 1998.

H. Jung

B. Vesterdorf

Justitiesekreterare

Ordförande

II - 1870

Innehåll

Bakgrund	II - 1760
Förfarande	II - 1767
Parternas yrkanden	II - 1769
Yrkandet om ogiltigförklaring av artikel 1 i beslutet	II - 1770
A — Huruvida väsentliga förföreskrifter har åsidosatts	II - 1770
Huruvida artikel 190 i fördraget har åsidosatts	II - 1770
Parternas argument	II - 1770
Förstainstansrättens bedömning	II - 1772
Huruvida gemenskapsrättens beviskrav har åsidosatts	II - 1773
B — Huruvida materiella rättsregler har åsidosatts	II - 1773
Huruvida det förelåg prisavtal	II - 1773
Parternas argument	II - 1773
Förstainstansrättens bedömning	II - 1777
Huruvida det fanns ett avtal eller samordnat förfarande om den påstådda politiken inriktad på "pris framför kvantitet"	II - 1781
Parternas argument	II - 1781
Förstainstansrättens bedömning	II - 1787
1. Förekomsten av en samordning som syftade till att frysa marknadsandelarna och av en samordning som syftade till att kontrollera utbudet	II - 1787
2. Sökandens verkliga uppträdande	II - 1795
3. Den rättsliga klassificeringen av den samordning som syftade till att frysa marknadsandelarna och av den samordning som syftade till att kontrollera utbudet	II - 1796
Huruvida det förelåg en gemensam branschplan i syfte att begränsa konkurrensen	II - 1797
Parternas argument	II - 1797
Förstainstansrättens bedömning	II - 1797
Huruvida Fides system för informationsutbyte var lagligt	II - 1799
Parternas argument	II - 1799
Förstainstansrättens bedömning	II - 1800
Yrkandet om ogiltigförklaring av artikel 2 i beslutet	II - 1804
Parternas argument	II - 1804
Förstainstansrättens bedömning	II - 1807
	II - 1871

Yrkandet om upphävande av eller nedsättning av böterna	II - 1814
A — Huruvida kommissionen har gjort sig skyldig till uppenbara rättsliga och faktiska felbedömningar när den fastställde det generella bötesbeloppet	II - 1814
Den första delgrunden: Huruvida kommissionen har gjort en felaktig bedömning vid fastställandet av överträdelsens räckvidd	II - 1814
Den andra delgrunden: Huruvida det förekom en detaljreglering av kartongmarknaden inom gemenskapen	II - 1815
Parternas argument	II - 1815
Förstainstansrättens bedömning	II - 1815
Den tredje delgrunden: Huruvida hemlighållandet och döljandet av överträdelsen skall anses utgöra försvårande omständigheter	II - 1816
Parternas argument	II - 1816
Förstainstansrättens bedömning	II - 1817
Den fjärde delgrunden: Huruvida kommissionen har gjort en felaktig bedömning när den ansåg att överenskommelsens "syften ... i hög grad uppnåtts"	II - 1819
Parternas argument	II - 1819
Förstainstansrättens bedömning	II - 1821
Den femte delgrunden: Huruvida kommissionen har utgått från en felaktig bruttovinst	II - 1826
Parternas argument	II - 1826
Förstainstansrättens bedömning	II - 1826
B — Huruvida kommissionen har åsidosatt artikel 190 i fördraget samt likabehandlingsprincipen vid fastställandet av den allmänna bötesnivån	II - 1827
Parternas argument	II - 1827
Förstainstansrättens bedömning	II - 1830
C — Huruvida kommissionen har åsidosatt artikel 190 i fördraget vid fastställandet av de enskilda bötesbeloppens storlek	II - 1833
Parternas argument	II - 1833
Förstainstansrättens bedömning	II - 1836
D — Huruvida sökanden felaktigt har klassificerats som en av överenskommelsens "huvudmän"	II - 1840
Parternas argument	II - 1840
Förstainstansrättens bedömning	II - 1841
E — Huruvida kommissionen har åsidosatt sökandens rätt till försvar	II - 1842
Parternas argument	II - 1842
Förstainstansrättens bedömning	II - 1845

F — Huruvida kommissionen har åsidosatt likabehandlingsprincipen genom att inte reducera sökandens böter	II - 1848
Parternas argument	II - 1848
Förstainstansrättens bedömning	II - 1851
G — Huruvida kommissionen har åsidosatt likabehandlingsprincipen i och med att sökandens bötesbelopp är för högt jämfört med Storas bötesbelopp	II - 1853
Parternas argument	II - 1853
Förstainstansrättens bedömning	II - 1856
H — Huruvida det har förelegat vissa förmildrande omständigheter	II - 1858
Parternas argument	II - 1858
Förstainstansrättens bedömning	II - 1860
I — Huruvida åsidosättandet var avsiktligt	II - 1861
J — Huruvida kommissionen har beaktat en felaktig omsättning	II - 1862
Den första delgrunden: Huruvida kommissionen vid beräkningen av böterna felaktigt har beaktat omsättningen vid försäljningen av gråkartong	II - 1862
Parternas argument	II - 1862
Förstainstansrättens bedömning	II - 1863
Den andra delgrunden: Huruvida kommissionen vid beräkningen av böterna felaktigt har beaktat Deisswils och EerBeeks omsättning	II - 1864
Parternas argument	II - 1864
Förstainstansrättens bedömning	II - 1867
Rättegångskostnader	II - 1869